

ERDI IRKA

IRODALMI-KULTURÁLIS FOLYÓIRAT

XIII. évf. 2024/1. MÁRCIUS

500 Ft

Baka Györgyi

Ébred a hajnal

fény-szelíd szívem
leplezetlen kitárul
ébred a hajnal

merengő fűzfák
szellő ringatta mezők
belső fohászok

a várakozás
kimondatlan szavai
szálldosnak feléd

felejthetetlen
lepkeszárny-suhogással
szívembe szálltál

Botos Ferenc

Négysoros

(Alekszej Navalnij emlékezetére)

elzuhan a teste mint fűrészmarta fa
a fák és az emberek egyformán halnak
fényszülte testükre ha gyilkos kéz lecsap
világgá sikoltják éhét a tavasznak

Büki Attila

A parasztsoron

Válaszul Kiss Irénnek –

A medence Káli
De nem torontáli:
magyar rajt' a minta
nem olyan hogy „mintha”

nem lesz az soha mintha
se hinta se palinta
minden falban vöröskő
nádból van a háztető

a sok kicsi házikó
rég fehérlik mint a hó
ha Hegyestűn fut a szél
Ingó-kőn lebeg a fény

aki nincs itt hiányzik
holnap tudom villámlik
Kékkúton hol száll a por
meghaltak a parasztok – – –

Cettler Gertrúd

- óhaj -

szeretnék itt
most kisajátítani
versglédáimmal a lelked mélyéig hatolni

szeretném ebben a pillanatban
melankóliádat elfeledtetni
még ha csak pár pillanatra is
ajkaid szélére derűs sávokat skiccelni

aztán meg... csak úgy...

epedezve megkísérlem
a bánatnak általánosságban véve elejét venni
és noha
sóvárogva vágyódom
nem más csak (egy kicsit rokonszenvezve) lenni,
lenni, lenni

mégis

szeretnék itt
most kisajátítani
versglédáimmal a lelked mélyéig hatolni

/cím nélkül/

...sejtelked sincs, miféle érzelmekkel is küzdöm,
mikor hiányod illatát párnám alá gyűröm
tény, hogy tollvonási tüneteim vannak
megválaszolásra váró kérdéseket írok
össze újra és újra magamnak

Dylan D. Tides

Találkozás

Gyors mosoly és fáradt „viszlát”,
elsietett tollvonással.
Nem vágyom, csak whiskeyt, tisztát...
Búcsúzom egy kézfogással,
s készítem a fáradt tüdőt
esti hűsre, szabad légre...
...meglátom a széken ülőt,
s valami szól bennem: „Még ne...”
Tudja isten, miért fordul
tekintetem lassan vissza.
Torkom száraz, gyomrom kordul,
valami itt mégse tiszta,
valami, mint színes emlék,
meglebben a szívem alján...
Ki ő? Tán egy régi vendég..?
Lopva nézem. Arca balján
oly ismerős szeplő-sziget...
...és hirtelen mindent értek...
„Add vissza! Az nem a tied!
ha anyáék hazaértek,
megmondalak, s ki fogsz kapni!” –
húsz év mélyről szól a hangom.
„Nekem fogod tényleg adni?
Játsszunk vele kint, a gangon!”
Már nem kérdés, hozzálépek,
nem sírnék, de rajta látom,
nem csak bennem nyíltak képek...
Gyermekkori jóbarátom
szemében is ragyog minden,
nem felejtett. Ölelése
múlton túlról, jövőn innen,
nem idegen nekem mégse,
s habár egykor szétszaladtunk,
s eltűntek a szép tavaszok...
...egymásnak mi megmaradtunk
harmincéves kiskamaszok...

Egyre Márki

Rózsák fehér abroszon

(egy kassai utcán talált, kidobott grafikához)

Kedves csengő édesanyanyelv!
Piros rózsza s annak zöld levele vagy
S a fehér abroszon úgy festesz mint
Növények elvont kokárdája
Beszélőid közt sok a renegát
De te ne hallgass rájuk
Ne becsüld magad alá
Csak irigylik fényed
Ne hallgass politikára
Semmi közöd hozzá
Ne hallgass vallásokra
Semmi közös bennetek
Nem kell csillag
Nem kell dísz
Könyv kell föld kell
S tiszta víz

Tatárdombi őz

Az a бүккі étterem
Mire sose volt pénze édesanyámnak
Most vaddisznót és somlóit
Tálalt fel nekem nyájasan
Méregerős kávéval
De nélküle keserű az egész átkozottul
Mint az ún. „szentesték”
Mit egyedül ülök meg minden évben
Idén e napon megjelent őz képében
„már mindig így lesz” ezt üzente
Keserű

Gani Zsuzsanna

Áprilisi kikelet

Tavas van. Tavasz van?
Itt nap süt, ott hó esik.
Illat száll, rügy pattan,
mosolyognak... jól teszik!

Zsenge remény sarjad,
kacér a szűzi világ.
Megcsillan a harmat,
ágon kis rigó vitáz.

A fény szárba szökken,
mint a kikelet-virág.
Mező talpig zöldben,
milyen csodás e világ!

Tavas van. Tavasz van?
Itt nap süt, ott hó esik.
Szeszélyes, nyugtalan,
de nekem pont így tetszik!

Kádár Tibor

Tavasváró

Hosszú, sötét téli napok
Próbálják meg türelmünket.
Folyton lessük, hogy jöjjön már,
A rég várva várt Kikelet!

Buzgón figyeljük az eget,
A felhőktől szépen kérjük,
Ne takarják el a Napot,
Legyen egy kis melegségünk!

Hosszabbak már a nappalok,
Sokkal több öröm van bennük,
Percről percre jobban látjuk,
Szebb a világ, melyben élünk.

Egyszer csak, amikor felkelsz,
S odalépsz az ablakodhoz,
Ömlik be a napnak fénye,
S erőt ad a mosolyodhoz.

Gyorsan felöltözöl, és elindulsz,
(Okos ember kabátot ölt!),
Mert csalóka még a napfény,
A Tél néha visszaköszönt.

Kapudban vár Tavasztündér,
Rádnevet, majd nagyot tüsszent!
Ő is hordja még kabátját,
Így a hidegre csak füttyent.

Már érezzük: itt a tavasz!
Közel van, ha nem is győzött.
Felébred bennünk a Remény,
S ott van minden tettünk mögött.

Kerepesi Igor

Ladik

Ladik vagyok révész nélkül, zavart lélek céltalan,
Elvadult és buja ösvény, óceán, mi parttalan.
Hajótörött, kízó átok, buja szirén-préda én,
Messze-titkos ígéreteként pislákoló lomha fény.

Távol, ködös szirtfok csupán, rab, ki már-már nem
remél,
Gyászos messze part, hová a fény is csupán hunyni
tér,
Déráztatta, sivár, hűvös, torz terep és ingovány,
Vert, gubbasztó, kósza remény, erőtlenség és halvány.

S elhagyatott magány-sziget, háborgó zord, furcsa éj,

Hajó, melyet kénye szerint tépked s dúl a dús
szeszély,
Ódon Barlang, sötét üreg, zúgó csönd és kíngörök,
S kinn a dúló tenger csapkod, eső zuhog s menny-
dörög.

Vihar csupán, szeles part és véghetetlen, fagyos szél,

Ez a Ködös Kies Sziget Mind, Mi Rajtad Kívül Él!
Számkivetettként könyörgöm, kapálózva:
mit tegyek?
Hová fussak, s van-e miért?
Üres vagyok nélküled!

Átok

Mint egy erős, ódon átok
Fogod közre életem,
Kín-börtönöm s börtönöröm
Egy személyben vagy nekem,
Szólnék, ámde gyötrő félsz, mi
Csöndre inti ajkamat,
Félek tőled, s fejet hajtvá
Gyűlölöm csak hatalmad.

Szólni s vágyani nem merek már,
Hogyha itt vagy mellettem,
Erőtlenne s bús-sutává
Fojtod gyöngé életem.
Mindig féltem haragodat,
S vívtam, hátha figyelsz tán,
Tönkretetted békességem,
Átkot zúdítva le rám.

Ám hatalmad összeroppan,
Szobrod ledől egyszer még,
S elsíratod majd a múltat,
Mikor körül minden ég,
S belegondolsz, mi lett volna,
Hogyha másképpen szeretsz,
S nem félelmet ültetsz belém,
Egyszerűen rám nevetsz.

Kissné Matkó Gabriella

Tavaszi szellő

Tavaszi szellő
szirmot bontogatva jár,
rügyek pattannak.

Sáros föld alatt
tékozló fiú épít
falat s várakat.

Nevenincs virág
harangokkal száll szembe,
csöndes a magány.

Az ember teremti.
vagy teremteni próbál,
szárnyain... végzet.

Haldoklik a föld,
de majd megrázza magát,
ragyogj, kikelet.

Koncz Teréz

Mi jön velem?

Szeretem, mint a magamét,
Az erdő zöldjét, lágy nesztét,
Madarak hajnali dalát,
A virágszirmok bársonyát,
A nyár tüzeit, a tél havát,
A tücsökzenés éjszakát.

Frissen ragyogó reggelek,
Esőt ígérő fellegek,
Ízek, fanyarok, édesek,
Barátok, társak, kedvesek,
Szerettetek, bántottatok,
Mégis de sokat adtatok.

Az alkonyi ég bíbora,
A hold ezüstös fátyola,
Vizek csillámló fodrai,
Könyveim okos lapjai,
A bizalom társam szemén,
Az újra éltető remény –

Mind itt marad, nem jön velem,
Mit szorít majd a két kezem,
nem láthatót, megfoghatót,
emberi füllel hallhatót?
Jaj, szegényes a készletem –
Mit kellett volna gyűjtenem?

Örömmel hozott áldozat,
Szeretet, mely nem válogat.
Megpihenhessen vállamon,
Akinek kell az oltalom –
Megbocsátás szelíd szava,
A megtört szív alázata,
Együttdobbanó szívverés,
Jaj, mindezekből oly kevés...

Ne kísérjen, kérlek, Uram,
Sértő, ítélő sok szavam,

A megnemértés-fellegek,
A gyorsan kimondott nemek,
Magam felé hajló kezek,
Jaj, oda ne kísérjete!

Sötétlő árnyékuk követ,
Hogy ne lássam a fényjelet,
De én tudom, hogy láthatom,
Hisz végig földi utamon
E fény jelezte az irányt
Vezérlő csillagom gyanánt.
A lelkem mélyén ott lakott,
Sokszor űzte a bánatot.

Másoké lesz e földi tér,
Megköszönöm, hogy volt enyém,
És könnyű szívvel adom át
A nyár tűzét, a tél havát,
A tavaszi szél illatát,
A tücsökzenés éjszakát.

Szemem követ, míg itt lakom,
Jóra vezérlő csillagom.
Fényed körében gyűjthetek
Romolhatatlan kincseket.
Ha nem lesz több nyaram, telem,
Te akkor is maradj velem!

Kósa Márta

Találkozás

Találkoztam a tavasszal
no nem a bájossal hanem a ravasszal
kacsintott
nevetett
karolt
túlpárti sétára hívott
vetkőztetett míg fülemben friss nótákat dúdolt
olvadoztam
levetni készültem sálát sapkát és kabátot
de
pimaszul hirtelen hangot váltott
madárzengésből semmi sem lett
szél kerekedett
erdő mélyén fák közt örülten rohangászott

én balga gomboltam is vissza gyorsan a kabátot.
Hová lett a szerelmes sóhaj az édes mámor
nyakig érő sárból az ember lánya nehezen lából.

Hóvirágok avar alatt pihentek csendesen
térdre hullva
kutakodtam s kérdeztem
tavaszöröm
illatbársony
sziromremegés
nélkül
mit ér a lét nekem?!

De jött a hír
forró és lázas
előjáték volt csupán a ma
légy türelmes s szebb holnapra találhatsz
ne lapozz a naptárban előre nyakra-főre
február van
várd a márciust
és
reméld
hogy
mindent mit kívánsz megkaphatsz majd tőle.

Kreischer Nelly

Új tavasz

Még szürkék a fák, de már új rügyek
lapulnak a fázós, rőt ágakon.
Reggelente fagyos a kerti föld,
de napsugár csillan fűszálakon.

Jó hosszan ácsorogni a fényben.
Jólesik nézni a kéklő eget.
Jó látni repdeső bogarakat,
s figyelni gyorsan úszó felleget.

Tavasz van. Érzem újra a tavaszt!
Bontakozik lelkemben a szerelem.
Tizenhét évem, boldog ifjúságom
újabb vágyakat ébresztett bennem.

Utazni, zakatol fülemben a hang.
Utazni, csilingelik a fények.
Utazni, tudom, mondanád te is.
Utazni, látni ezernyi szépet!

Új rügyek, új színek csábítanak,
hatásukra éled az új érzés,
egy új szerelem új formáival.
Mennyi feleletre váró kérdés!

Évszámok kavarnak bennem,
életrajzi adatok, tételek.
Kísért érettségi lidérce,
s Tavaszom űzi a kísértetet.

Szorongás nem kapja meg a lelkemet!

Ludwig Géza

Ha Mammon szerzetes lesz

*Ady Endre emlékének
(ki súgta ezt a verset)*

A fülem süket. Belé
hamis szót ne öntsetek.
Elég, ha hazug betűk
felett tágra nyílt szemek
hullajtják a könnyeket.

Most a süket csend üvölt,
s az ezrek közti magány,
mint a pókháló, befon.
Értelem kihunyt ma már,
csak a remény tüze fáj.

Ember túlnőtt céljain,
csak fut és lohol, zihál,
s délibáb a célszalag.
Kopott bakancs... és talár...
és harminc ezüst az ár.

Ha Mammon szerzetes lesz,
hirdess igét Nagyúrnak,
dalolj zsoltárt a Pénznek,
az arany pallosának –
s a tőle hullott vérnek...

Lukács Mária

Mikor először

Megöleltelek
ifjúságom idézem
egy álom ringat

vihar nem jöhet
fényesőben forrás zúg
havasok felett

megtalálhatlak
megfejem gondolatod
őszintén szeretsz

nálad lesz egy hely
az élet árnyat is vet
de felkel a nap

megvigasztalhatsz
az évszakok tüzeiben
érett szemekkel

tekinthetek rád
sóhajom az égig száll
vállunk összeér

csendes utcákon
reflektorfények alatt
hazáig kísérsz

Májér József

Széllal jöttél

Széllal jöttél,
szél visz el,
de szíved itt hagyod
tele szerelemmel.

Harmat mosdatott,
napfény fürdetett,
nyíló virágszirom
szárazra törölhetett.

Széllal jöttél,
szél visz el,
de amíg maradsz,
velem rendelkez.

Széllal jöttél,
vihart kavartál,
semmit nem kértem,
mindent adtál.

Marasztallak, kérlek,
még ne menj el,
de erősödik a szél,
érted jött, menned kell!

Máté Miklós

A kiskakas gyémánt félkrajcárja

A kiskakas ganédombján
Kukorékol folyton-folyvást
Ő az aki csődök halmán
Kápirgál sok gyémántkrajcárt

A kis kakas színboldogság
Övé már a fele ország
Kitántorgott félmilliónk
Nem lett abból ribilliónk

Bólogatnak ökrök-tinók
Birkanépen nő merinó
Hull a gyapja csattog olló
Szemét vájja ezer holló

A lochnessi szörny igaz legendája

Időtlen idők óta
Él messzi:
Nessie a tóban -
szóban!

Móczár Csaba

Tavas
(az első napsugár)

Mindenki érzi

Az első napsugár elsőprő hevét.
Dermedt lelkek sikolya roppantja szét
a befagyott télutó áttetsző jegét!

Az utcán alvóknak meleg takarót ad.
A szerelmeseknek forró csókakat!

Öregnek, betegnek ígéri az élet sóját,
a halhatatlanság hamis illúzióját!

Meztelen fák – jöttére – szemérmes remélve
öltöznek ezernyi „csupazöld” levélbe.

Mindenkit megszédít e kacér, e szeszélyes...
De én tudom, a tavasz az veszélyes.

Mert mindenkinek azt ígéri, amire vár,
de a vágyakat – előre tudja már –
elporlasztja nővére: a forrongó nyár...

730

Lehetne akár egy busz járatszáma,
ami elvisz, mondjuk, Kőbányára...
Lehetne félig egy autó rendszáma,
A többi egésze betű formálja.

Lehetne egy titkos pin-kód...hm...fincsi,
csak nem oly bonyolult, mint a Da Vinci.
Lehetne szobaszám egy szállodába',
Ahol rejtőzik titkos légyottok sokasága.

Lehetne tán utcablán egy házszám,
hogy hazataláljak, ha senki nem vár rám.
Lehetne játékháború száma okán
Papírmásé, gyermekek homlokán.

Lehetne fegyverszám pisztolyon, puskán,
Remélve némaságra ítélt kakasán...
Lehetne sorszám egy kórházi várólistán,
Hol csak a remény dobban donor híján...

Lehetne még annyi minden
ez a hétszázharmincas szám...
De ma nekem csak azt jelenti:
ennyi napja halott Anyám...

Molnár Richárd

Bakancslista (részlet)

Minden állomáson megállni,
Körülölelni egy kicsit,
Fagylaltért a sort kivárni,
Gítáron játszani valamit,
Csendesen egy padon pihenni,
Kívánni egy baráti szót,
Gyermekeim mosolyát figyelni,
Végigtáncolni egy dáridót,
Mammutfenyő tetejéig mászni,
Feküdni mélypuha párnán,
Tanulni mesterként zongorázni,
Zsebre tenni a szivárványt,
Millió álmokat volna jó megélni,
Nevetni óriás családban,
Sohasem aggódni, sohasem félni,
Fájdalom nélkül egy új világban,
Kóstolni színes süteményt,
Visszhangot kimerültté tenni,
Búcsúztatni a hű reményt,
Istennek örök barátja lenni...

*Májusi rózsza
pillanatöröm néked
halála néki
(Móczár Csaba)*

Ocsovai Ferenc

Ledobott atombomba

Egy nagy szerelem lehetett volna,
mégis máshogy rendelte a végzet.
Nagy szerelem: talán az is volt,
ám hogy te ezt miért nem láttad,
fejembe még mindig nem férhet.

Atlasz-lelkem a hátán érted
még egy második, zakatoló,
kettéhasadt világot is eltérne.
Keresném az igaz utat hozzád,
de továbbra is csak egy helyben
állok, teljesen megsemmisülve.

Hazára lelve

Láttam hegyet, erdőt, tengert;
falut, várost, sok-sok embert
s bár mindenhol kicsit otthon
voltam, valami azért hiányzott;
hazatértem, mégis úgy féltem,
hogy rabló és idegen ösztönöm
döntésével hatalmasat hibázott,
mígnem karjaidban a rónák,
puszták és Kárpátok énekét
hirtelen ismét bőrömön éreztem
és tudtam már, hogy az Anyaföldre
vissza igazán öleléssel érkeztem.

(A szerző Varsótól Madridig c. új kötetéből)

Pálfi Nándor

A levegő és az idő súlytalan

Még mindig emlékszem
Arra a dűlőútra,
Ott a város határában,
És a fázós őszi reggelekre,
Ahogy az ázott avarillatban
Bukdácsolunk.

Emlékszem a bőröd
Puha érintésére.
A kenyér s a vaj ízére,
A mézre, a szőlőre,
Arcod ívére,
S igen, a nevetésedre.

Emlékszem, ahogy rohanunk
A dombokon.
A fű puha, a lépteink könnyűek.
A szél süvít.
Egymás mellett vagyunk –
De te más vagy, mint eddig.

Egyre csak rohansz,
S én már nem tarthatok veled.
Nem nézel rám.
A felhők elkenődnek az égbolton,
A dombok kisimulnak.
A levegő és az idő súlytalan.

Olyan gyorsan
A semmibe vezetnek.
A gyermekkoron túlra,
Ahol minden sík és üres.

Most kopasz akácfa
helyezkednek a ködben;
A város lassan
Felfalja őket.
A levegő fullasztó, karcos,
Fekete por
Száll a sorvadó fényben.

Körülöttem emberek:
Mind rohan.
Talán köztük vagy,
Nem tudom.

Péter Éva Erika

Gyűjtőpontok

Nem kérek nagy dolgot, ne olvaszd gleccsered!
Ha az a könny-nyaláb magától megered:
jégszilánkok mélyén találok én valót.
Majdan rám borítod a tőled olvadtót,
eljöhet az idő – ha akarja a sors,
bár engem a remény semmi tüze nyaldos,
s tengerré nőtt kínok hullám-vonalára
ráesve kialszik, lehet ez az ára...
A lélek parttalan, a szív ma féktelen,
holnap szelíd lángja mos az éjszakába,
jégkristály bilincsel mába, és a kába
hókrisztályok fala mégis oly védtelen...

Olyan ez az élet, mint egy hiperbola:
mindenhova vezet, de nem jutsz sehova.

van –

van olyan, aki
az első napkeltében
teljes önmaga

van, aki magát
meglátja az utolsó
naplementében

és aki önmaga
előtt mindenkor szemet
hunyt – olyan is van

Radnai István

haladék tavaszig

szelet borzol a szél
a felhő fáradt vándor
az égre néz beszél
lop isten kosarából

időt lop és fagyot
zúzmarát éhes telet
én mindent itt hagyok
örökséget nem nyerek

a víg tavasz üzen
míg öreg testem fázik
az ég urának fenn
madárhad zsolozsmázik

rojtos lombú tavasz
lopni tudnék még időt
megvárna fenn a nap
aki rügyében időz

Sall Margit

Út a teljességhez

Elindultam utamon, nem lesz könnyű, jól tudom.
Míg nézhetem a Napot, a hulló csillagot,
kémlélhetem az eget,
tudom, biztonságban lehetek.

Elengedem a haragot, bánatot, helyette új, csodás
energiát kapok!
Végigjártam az iskolákat, kaptam sok tanítást, volt
benne nehéz is bőven,
ezek vittek előre, már értem !

Megfelelni csak magamnak akarok, mert bennem a
szeretet lángja ragyog.
Hiszem és tudom, az élet a feltétel nélküli szeretet.
Az út teljes, mi tesszük széppé, hiszem és érzem,
van Remény.

Kapaszkodok mindenbe, mi szép és teljes,
boldogságban élni –
valóban a legszebb és a legértelmesebb.

Adni, adni, mindig csak adni, addig, míg lehet, nem
várni semmit, ez a legszebb.

A sötétség még erőlködik, de hamarosan vége, mi
erőszakból születik,
annak nem lehet jó vége.
Fogjunk össze, Emberek, az idő sürget,
Áldás legyen velünk, kik még jót tehetünk.

Szabadi Ágnes

Így

széles folyón átevezve
nevén soha nem nevezve
együtt járva rögzös úton
itt vagyok, a kezem nyújtom
derűt hozó villanással
így még soha, senki mással
messziről és megtorpanva
szálljon feléd, itt a labda
titokban és sután, félve
talán egyszer elmesélve
napsugárral, hajnal-szóval
hold fényében altatóval
futó percet félredobva
testmelegben, szívdobogva
elválaszt a föld, az ég is
búcsú napján sírva: mégis
nézve, amint válik köddé
nem mondhatom már el többé
vésve kőbe
írva falra
néma csendben
belehalva

Szabó L. Szilvia

A lélekrabló

Vérvörös hajnal képében
Bukkan fel a Nap az égen.
A nyárfák árnyékában egy
Sötét köpenyes árny.

Határozottan halad, lépte
Kimért, egyenletes, nézi,
Ki az, kinek lelkét bezsebelve
magasabb szintre emelkedhetne.

A messzi távolban, aranyszínű
Ragyogásban egy arcszerű
Látomás, közelebb érve látja
Hiába, mert már annak lelkét lelegelték.

Csalódottan indul tovább,
Gondolatai folyvást odébb
Űzik, hátha egy lélek által,
Ő is újra érzi; hát élek én.

Torma Ágnes

Az élet

Az életet vedd könnyeden,
Láss túl a felbukkanó könnyeken,
Hisz nem vagy más, csupán egy szerep,

Közben gyakran változik a terep,
Megjelensz, élsz, majd elillansz,
Míg szerepben vagy, addig légy vigasz.

Mit hagysz, mondd, magad után!?
Ne nézz rám most ilyen bután,
Nem baj, ha rámész egyesek agyára,

Vajon gyógyír vagy-e mások bajára!?
Viszel-e mindenbe elég örömet,
Vagy szereped neked csupán börtönöd?

Tormássy Erzsébet

Nagy zsarnok az idő

Nagy zsarnok az idő,
hajszolja napunkat.
Gúzsba köt bennünket,
kicsiket, nagyokat.

Egész életünkben
könyörtelen velünk,
„Idő rabszolgái”
ez a közös nevünk.

Tik-tak, tik-tak, tik-tak,
ez az ő korbácsa,
Vele kerget minket
örök rohanásba.

Tóth Mária

Fekete gyémánt

Fekete gyémánt
Kék álmom övez
A piros szív
Fehér ágyban ölel
Tengerkék hulláma
A takaró ránca
S tánca a szemed

Kék álom ölel
Néha megcsókol
Néha simogat
És percek alatt
Fekete gyémánt és
Piros szív tánca
Elaltat.

Törő István

Érdi mozaik

Az érdi lankán, Liget felől,
hol virágutcák jegyzik a várost,
Kutyavárral és bezárt fürdővel
csatlakozik az új a határhoz,

valamikor csak poros fészek,
albérletért sarában jártam
Parkvárosban, Postástelepen,
s tollforgató baráttra találtam,

Ófaluban, hol téglagyár volt,
s minaret őrzi a török véget,
battai dombok a hunhalmokkal,
ezerszínű virággal égtek,

a nagy kanyarban, hol óriás volt
egykor az ártérre járó Duna,
a Pannon-tájban a rómaiaknak
volt kikövezett hadi útja,

Tuszkulánumban mandulák közt,
Fácánosban a dombok alján,
Virág Benedek arra járva
strófákat írt szérűskert láttán,

s mitől válhatott ilyen naggyá,
azt már a város tudja csak,
ahogy vég nélkül jöttek a népek,
s felkínálták a tudásukat

s életüket, mert az is fontos,
Érd, a város most is hadiút,
ki átutazó vagy otthont keres,
e kertek között élni és halni tud.

Valentin István

Virágvasárnap

Pálmaág kíséri lépted,
Néped hozsannát kiált:
Ragyogj ma ránk, öröm fénye,
Te vagy, kit az ország várt!
Kérve kérünk, légy napunk,
Uralkodónk, főpapunk!

Vastag falak irigykednek,
Készül már a sok vezér,
Ízlelgetik halálodat,
Veszted minden pénzt megér.

Hatékony a hatalom,
Sorsodon már ott a kéz:
Tömegünk a nagy udvaron
„Feszítsd meg”-et ordít majd,
Pilátus lesz bírása,
Aki gyáva, pici pont,
Ráadásul nem bolond,
Zsaroljuk, ha véle tart!

Kint még Jézust éltetik,
Ujjong a sok boldog ember:
Nézd, itt jön a jó király!
Szegények közt, poros utcán
Az örömhír körbejár.

Varga Katalin

A pökhendi béka

Fennhéjázó békaleány
királyfinak csókját várja.
Dicsőségről álmodozik,
ha királylánnyá átváltozik.

Vállát majd a bíborpalást öleli,
embertársak bizalmát tán elnyeri.
Álomámor felhők fölé repíti,
sasmadár és szélúrfi is segíti.

Felhőn járva madarokról mesét kántál,
tölgyerdő közepén eltévedve járkal.

Megismétli okos holló szavait,
bezsebeli más tollának javait.

Nem érdemes orcád elé álca,
tanult ember maszkod mögött látja,
fennhéjázó békának te vagy kicsi lánya.
Ki nem ismer, talán nem is bánja.

Körötte csak vízfelhő nagy.
Békalány, te pökhendi vagy.

Látlak

Mesterséges-intelligens,
olyan, mint egy okos kliens.
Berámázza fotón arcod,
megkönnyíti retus-harcod.

László Klára

Mozdul a világ

Veled mozdul a világ,
mikor két karod ölel át,
Ismeretlen érzelmek törnek felszínre,
mit még sosem éreztem..
Olvadok, sajog a lelkem,
ó, mennyi édes ismeretlen,
Átkarol engem a világmindenség,
felettem kék színű lesz az ég,
Csendes álmokat ígér a sötét éj,
a boldogság tengerén evezünk,
te meg én...

Szakáli Anna

Állj meg

Egyformán telnek a napok,
te igyekszel, én kapkodok.
Mi ez az ugrabugra tánc?
Eh! Összebog! Csomóba
akad a hosszú szemű lánc!
Tolod előre és hátra,
megtett dolgod sose bánja,

törlik a múlt idő rozsdás,
semmivé vedlő korlátja.
Nézd, hogy ragyog ott fenn a kék,
hogyan kúsznak fénylő fellegek,
s mint bujdokol a huncut Nap
a fák arany lombja felett!
Hagyd a tolongó napokat,
ne gondold, ne nézz hát másra,
mondj szerető, lágy szavakat;
Ámor feledtető vágya,
szíved szívem dobbanása
legyen az időkeréknek
messze hangzó kattanása.

Tornai Xénia

Az élet dallama

Lüktet az élet
zsongva tevéled.
Nyáron a szív üde
dallama száll.

Láz heve vágat,
fűtve a vágyat,
s éjjel a véred is
úgy muzsikál.

Koppan a zápor,
hull a virágpor,
döngi a méhike
zümnyi dalát.

Érc szava csendül.
Kertben a csend ül,
s visszaidézi a
múlt mosolyát.

Körben az ágon
hangzik a kánon –
árad a szívbe a
démoni tűz.

Tó vize csobban,
és a falombban
szól a kabóca, ha
alszik a fűz.
Fenn meg az Éden

dúdol az éjben,
hallik a holdbeli
mélyhegedű.

Szárnyal az űrben,
s megszelídülten
zengi be élted az
égi derű.

Budapest, 2022. júl. 20 – Zebegény, 2022. júl. 23.

Varjas Tóth János

Szeptember elején

(Petőfi után Petőfi évében)

Nyílnak a ház előtt a kerti virágok,
Zöldell a diófa az ablak előtt,
Nem látni amottan a téli világot.
Hol hó takará el a bérci tetőt.
Még vénülő szívemben a lángsugarú nyár,
S még benne virít minden kikelet,
Míg fehéredő hajamba az elmúlás szele vág...
Nem tudom, meddig leszek még veled.
Mint hulló szirm, múlik el az élet.
Fehér hajú kis feleségem, karszékedet
Vond ide mellém! most negyven évnyi emlék
Árad szívemen érzeteimen át, melyeket
Leírni, elmondani sem tudom, amit érzek, sem
Megköszönni, hogy azzá lehettem melletted,
Aki most vagyok... s ugyan mennyi időt kapok
Istentől, melyben bírhatom mosolyod édességét.

Zsuzsa Mihály

Virágok

A nap az első, a primér,
nyolc perc, míg a földre ér a fény.

Jön sötét űrön, éteren,
Várja őt a földi szerelem.

Kéklő légburkon áthatol,
Hegy és tenger boldogan dalol.

Nincsen más ehhez fogható,
Ficáncol hal és erdőlakó.

Mezőkön lányhajillat száll,
Millió bimbó napcsókra vár.

Felzeng, mint egy szimfónia,
A bódító illatorgia.

Édes káosz ez a verseny,
Jó kedvében van az Úristen.

Tenyerén lebeg a világ,
Napsugárcsóktól bódult virág.

A szerelem vegykonyhája
Az élet titkos kémiaja.

Illatot küld minden szirm,
Gyere, találj ma rám, akarom !

Méhraj, darázs, dongó lábán
Virágport visz örömtől kábán.

Szép tulipán bársony szirma.
gyöngyvirág fehér koronája,

Orgona, ibolya, rózsza,
Viola, szegfű, orchidea

És millió illatos csoda,
Mindenütt az Isten mosolya.

Égi teraszán ül az Úr,
Szemébe örömkönny tolul.

Sír és nevet is a szeme,
Eszébe jut az Éden kertje.

Bár Éva nyughatatlan volt,
Ádám pedig ebben társa volt.

De ha figyeltek, emberek,
És a virágot szeretitek.

A titkomat megfejtitek,
És boldog lesz az Életetek..

Carl Astro (Wegenast Róbert)

Naplórészletek

1959. június 29.

A festőben néha a szavak titokzatos egymásutánja vagy a zene különös hangulatokat idéz fel. Megsejtését egy titoknak.

Most a fonyódi domb oldalán a Balaton távoli kékjébe simuló badacsonyi hegyet nézi, és C.-ra gondol, aki itt született, ezen a zombékos tájon, itt, ahol ő ma a Ranolder apácák erdő szélén árválkodó nyaralójának padlásán éjszakázott, és most R. Gyuri mellett ülve fákat rajzol, odébb pedig G. Kazi a fűvön hanyatt fekvé a hasát sütteni a nappal. Ennyi jutott mára a művésztelep nyári táborából, a somogyi elárvult festőlegényeknek.

1959. július 4.

G. András, egy kaposvári jómódorú úri fiú tegnap óta mellettem fest. Éjszakánként nem izzad velünk a tetőtér gatyaszaggató hőségében, hanem a felső erdő szélén megbújó családi házban várja a madarak hajnali ébredését. A képzőművész körben láttam már rajzolni, ma ebédkor azt hallom tőle, hogy kevés munkájú fotográfus, aki munkát keres. Megkérdeztem hát tőle, nem próbálja-e meg a paletta tologatását a színház festőtermében.

Egy villányi mákos tésztával a szája előtt némán bólint.

1959. augusztus 20.

Ma a zöld dobozt a Házmán utcában az asztalra tettem. Az eddig zajos magyar irodalmi nagyok a pörgő szalagokat csodálva némán és megdöbbenve hallgatták vissza a saját hangjukat a furcsa gépből. A hökkent csendben egyszer csak váratlanul Pilinszky Jancsi a székeről felállva, az előtte dróton lebegő mikrofonba lassan, papos hangon mondani kezdte:

Midőn ezt írtam, tiszta volt az ég,

Zöld ág virított a föld ormain.

Munkában élt az ember, mint a hangya:

Küzdött a kéz, a szellem működött,

Lángolt a gondos ész, a szív remélt,

S a béke izzadt homlokát törölvén

Meghozni készült a legszebb jutalmat,

Az emberüdvöt, melyért fáradott.

Ünnepre fordult a természet, ami

Szép és jeles volt benne, megjelent.

Egy óra múlva a kézről kézre járó mikrofon csodájára a magyar költészet legszebb verssorai az élő irodalom hangján feloldódva a barna műanyag szalagon pihentek.

1959. október 2.

Novelle 25.

Az üzlet háromkor zár. A festő felesége habozik, bemmenjen-e.

Tulajdonképpen fodrászhoz készült, de amikor az utcára lépett, magborzadt attól, hogy búra alatt töltsé a délutánt. Inkább sétál a friss őszi napon, és nézegeti a kirakatokat.

Egy Salamander cipőt gusztálgat, kilencszáz forintba kerül, megvehetné, ha akarná, a táskájában gyűrődik az első fizetése, mégis nehezen szánja el magát, mert túlságosan drága.

A cipő elegáns vonalú sarka tetszik a legjobban.

A talpa is vékony, ez a legújabb divat, a Quelle árjegyzékében látott ilyent.

Nagyot nyel, mielőtt belép az üzletbe. Bent egyetlen vásárló van csak rajta kívül, papucsot próbál a tükör előtt. A sarokban álldogáló eladók közül az egyik elindul felé. Ő megmutatja a cipőt a kirakatban, és harminchetést kér. Az eladó eltűnik a függöny mögött, a többi pedig nyugodtan trécsel a pénztár mellett.

Csak harminchat és feles cipőt talál a nő, de az is elég kényelmes. Elkéri a párját, és a másik tükör elé áll, hogy felfróbálja. Furcsa, szokatlan érzés a magas sarok, forog benne jobbra-balra, elől-hátul, és tudja már, hogy meg fogja venni.

Megveszi, még ha drága is.

– Jó lesz ? – kérdi az eladó.

– Elég jó – válaszolja óvatosan.

A falon lévő órán látja, hogy elmúlt három óra, észre vette, hogy még a másik nő is vacakol a papucsokkal. Az eladó szótlánul figyel, de a többiek már eltűntek a függöny mögött.

Az asszony még néhányat billeg a cipő magas sarkain, aztán elszánja magát.

Az utcán icipicit kételkedni kezd, tudja, a hatszáz forint hiányozni fog. Lassan sétálgat a napsütésben, ráér, az ügyvédhez csak öt óra után mehet. Rengeteg ideje van még addig.

Az utca végén nézegeti a csupacsipke melltartókat, sajnálja, hogy ő soha nem viselhetett ilyesmiket.

lelkesen üdvözli az érkező fogatot. Nem ugatott, csak körbeszaladgálta őket, majd lompos farkát csóválva a lovak előtt mutatta az utat, mintha bizony Szedres meg Sudár – aki pedig egyáltalán nem volt „sudár” – nem ismerték volna ugyanolyan jól a járást, mint ő.

Márton mozdulatlanul álldogált, félig az út menti bokrok között, és elég messze is volt, így édesapja nem vehette észre. Ám a kutya megérezte őt! A szekér alig tűnt el a ház melletti zsenge akácok takarásában, Tapaj ismét megjelent az úton, és tasli füleit előrebillentve a dombtető felé kémlelt, majd lassan megindult felfelé. Mártontól húsz lépésnyire aztán megállt, és ugrásra készen leülve gyanakvón morogni kezdett.

– Nem ismer meg – gondolta Márton –, féléves volt, mikor utoljára látott. – Igen. A kifinomult érzékelőikkel – látással, szaglással – megáldott állat valóban nem ismerhette meg, hisz régen volt az már, amikor együtt hemperegtek az illatos szénában.

De amikor Márton óvatosan leguggolt, és nevéen szólította, egyetlen pillanat alatt a nyakában termett! Tudta már, ki ez az ember! Tudta már, hogy nem idegen, hanem az a régi kedves játszópajtás, aki oly sokszor megcibálta selymes füleit, melyekkel bizony felismerte azt a kedves hangot, amit évek óta nem hallott. Nem számított, hogy a hátán átizzadt ing megfürdik az út porában – Márton átölelte Tapaj nyakát, ő meg apró nyüsztő hangokat hallatva nyalta le arcáról azt a sós valamit, ami talán a szemeiből buggyant elő...

Az udvart már árnyékba borította az alkony, éppen mint három éve, amikor szabadságra jött, de ezúttal anyját látta meg először, aki éppen a kutyával zsörtölődött, aki nem tudott örömeivel mit kezdeni.

– Na, mi ütött beléd, te kelekótya? Nem szoktál te így viháncolni! – emelte ki a teli vödört az öreg kút kávéjára. Tapaj visszafutott az érkező elé, és akkor Katalin végre felemelte tekintetét, ám a kannát, melybe éppen átöntötte a vizet, letette rögtön, és megkapaszkodott a kút egyik tartógerendájában.

– Édes Istenem... én édes Istenem... hát hazahoztad – nyögte jellegzetes mély hangján, és hagyta, hogy Márton átnyalábolja, mielőtt még összecsuklik.

– Itt vagyok... itthon vagyok, édesanyám – nyugtatgatta a fiú.

– Hát... merre jártál idáig, fiam? Se egy levél, se egy izenet... – törölte meg kifakult kötényével szemeit az asszony.

– Hosszú volt az út – vette ki kezéből a kannát Márton.

– Az Imre... a Sósék fia május végén megjött. A Hajdu gyerek is itthon volt júniusra... Mi meg csak vártunk apáddal. Sándor bátyád is hetente eljött, itthon vagy-e már?

– Olyan van-e, aki már sose...? – kérdezte a fiú, de erre már apja válaszolt, aki meghallva a hangokat előjött az istállóból.

– Te itthon vagy, fiam... hála Istennek – ölelte meg darabosan Mártont –, de az idősebbik Hajdú fiú... a Kálmán meg a Csatos Béla, a Gerendai Laci... hát ők odamaradtak. A Dömötör Lajos... a bal lábát hagyta el... egészen tövig. Hát... csodálsz, hogy aggódik az ember?!

Márton nem csodálta, hisz ő is sokat gondolt rá, megvan-e még az otthon, a család? Meg persze, Erzs! Mi lehet Erzsivel? Ez járt a fejében, mialatt megpróbált elaludni. – Talán csak nem bántották az oroszok? – gondolta mind erősebb szorongással. Szülei nem említették, kérdezni meg nem akarta. Majd reggel... Reggel bemegy a faluba, bemegy hozzájuk.

Ezúttal nem volt türelme a megszokott dülölkön végigmenni, átvágott a mezőkön „toronyiránt”. Kukoricások sűrűjében, kiszáradt tarlok ropogó torzsain gázolt keresztül, elkerített szőlőskertek drójtait hajlította lába alá, majd egyetlen lépéssel lendült át a lekaszált rét közepén csordogáló Kece fölött.

A rétre lefutó jól ismert konyhakert végében és fenettebb az udvaron is mozdulatlan és csendes volt minden. A libák elkerített szálláshelyükön aludtak, fejüket szárnyuk alá bújtatva, a tyúkok betámasztva, de a falu túlsó végén megkondult a gulya kolompja, s ekkor – mintegy vezényszóra – a kutyák is rákezdtek. Az országút menti nyúlánk akácok és ecetfák csúcsát éppen megérintette a hajnali napsugár, amikor Márton meghallotta Major jellegzetes köhécselését. Ő odalenn a kert végében álldogált még – nem akarta felzavarni a családot –, ám a nyitott ablakon kihallatszott a visszafogottan halk száraz köhögés. Percekkel később megnyikkant a pitvarra nyíló konyhaajtó, és ebből már tudni lehetett, hogy Majoréknál is beköszöntött a reggel.

Márton azonban tovább várakozott, bár gyomrában talán erősebb volt a remegés, mint februárban, amikor az a hegyalja úti ház, melynek pincéjében meghúzódott, telitalálatot kapott. Aztán hirtelen meglátta őt! Erzsi az emeleti ablakon hajolt ki, és püfölni kezdte az éjszaka összelapult párnákat. A férfi nem mozdult még, de úgy érezte, lelkének háborgását valamiféle hűsítő szellő fújja el, hiszen a lány, akire oly' sokszor gondolt szerelemmel, vágyakozással, szeretettel és szorongó aggodalommal, itt volt immár a közelében...

A vánkosok pufogása aztán abbamaradt, s helyette edénycsörömpölés szűrődött ki élesen, majd Ilona asszony ingerült hangja hallatszott, de Márton eddigre felfelé ballagott már az elvirágzott kamillaerdővel, porcfüvel borított hátsó udvaron.

– A rosseb egyen meg, te macska! Neked mindig láb alatt kell lenned.

– Mert magadhoz szoktatod – hallatszott Major derűs hangja, de az asszony figyelme ekkorra már másfelé fordult.

– Na, kifésülködted már magad, te lány? Eridj, engeddd ki a ludakat meg a tikokat!

– De anyi! – hallotta meg ekkor végre Márton a kedves, ámbár ezúttal éppen duzzogó hangot – ezt a két falatot még megehetem?!

– Mit bánom én! – csörömpölt tovább Ilona –, itt úgyis mindenki azt csinál, amit akar! Apus! Adjak még tojást?

– Nem. Megyek le a műhelybe – csikordult meg egy szék –, mert én is azt csinállok, amit akarok, anyyám. Meg ugye, te is... – hallatszott a mester mosolygós hangja –, csak tedd már le a csatabárdot!

Márton elmosolyodott. Ismerte már eléggé ezt a „műharagot”, amelynek mozgatója az a mély szeretet volt, ami a „ténsasszony” szívében lapult, hisz mindennél jobban szerette családját. Még a macskát is... A fiú óvatosan behúzódott a házat és az istállót összekötő féltetős fészker alá, hol porszagú csend ült meg a rég használaton kívüli szekeret. Fenyőillatot leheltek a feldolgozásra váró gyalulatlan deszkák és gerendák.

Erzsi először a libákat terelte ki, melyek nyakukat kinyújtóztatva, széles szárnycsapásokkal totyogtak le a rét felé. A gyanútlan teremtes nem volt messzebb őt méternél, amikor a tyúkólhoz fordult, s a rozsdás reteszt elhúzza kitérte az alacsony deszkaajtót. Márton csak ekkor lépett elő rejtekhelyéről, és halkán megszólította kedvesét.

– Aztán mennyit kér azért a szép magkakasért, fiatalasszony?

Mosolyogva várta, hogy Erzsi megforduljon, de a lány egyszerre mozdulatlaná dermedt. Majd hosszú másodpercek múltán megtántorodott, ekkor Márton gyorsan előre lépve átfogta őt, és gyengéden maga felé fordította. Addigra megbánta már, hogy ilyen módon lepte meg szerelmét, mert Erzsi arca falféher volt, s láthatóan ájulással küszködött.

– Na, madárkám! – fogta két tenyere közé Márton a kedves arcot, s Erzsi lassanként létre tért.

– Jézus Máriám... Marci... hogy tehetsz ilyet? Édes Istenem... – mondta még, aztán sírva a hagyta, hogy a legény magához vonja. Márton bizony régen sírt már, de ekkor neki is eleredtek a könnyei. Az idő mintha megdermedt volna, a való világ megszűnt körülöttük, ők csak ölelték egymást szorosan. Percekig álltak összekapaszkodva szavak és gondolatok nélkül, és hallgattak a szülők is. Major asztalosmester a lépcsőn, felesége meg a tornácon állt, és bizony szipogott ő is, kötényével szemét törölgetve. Aztán a mester megköszörülte torkát, és a varázslat megtört.

Azon a délelőttön hallgatott a fűrészt, nem sikkantott a gyalu, és pihentek a vésők. Odakintről gerlek bűgása, verébsiripelés, szekérsörgés szűrődött be, de ők Mártont hallgatták. És ő elmondott mindent, amiről úgy gondolta, el kell és lehet mondania. Beszélt az ostrom napjairól, a hatalmas város és bajtársai pusztulásáról. A fogságba esésről és a széttépett fényképről. A pofonokról és a rúgásokról. A hosszú menetelésről, az éhezésről, a rühekről és a tetvekről. Beszélt a németekről és az oroszokról, Bécsről és az osztrákokról, Meyerék korrekt emberségéről, arról, hogy talán az életét köszönheti nekik. És beszélt a soha nem ismert erősségűvé kötődött barátságokról, melyek egy életre szólnak. Elmesélte, hogy egyszer – még gyerekkorában – éppen csak bele nem fulladt a másfél méter mély *zuggó* vizébe. Elmondta, hogy amint meglátta szülőházát, éppen olyan érzés fogta el, mint akkor, amikor a végső másodpercekben megtalált, addig ismeretlen gyökerekbe kapaszkodva végül mégis sikerült kievickélnie a felkavart iszapos víz alól. Arról beszélt, hogy ahol járt, olyan „vásár” volt, ahol olcsón vették a mérhetetlenül drága életet, és ingyen mérték a halált. Lám, ő mégis hazajött. Hazajött, mert haza akart jönni, és ebben a gyökerek segítettek, melyekbe mindvégig kapaszkodhatott.

Nagy-Rakita Melinda

Hóesés

Lassan ballagott, leszegett fejjel, mintha a lába elé nézne, de nemigen látta az utat. Szokás szerint gondolataiba mélyedt.

Egyszerre valami puha, hűvös érintést érzett az orrán, majd az arcán. Felnézett. Esik a hó, gondolta, és egy pillanatra elfogta az ismerős öröm. Valami ősi ösztön mindig felderítette, ha meglátta az első havat. Még akkor is elfogta az ujjongás, amikor gyerekkorában a hóesés munkát jelentett. Gyakran kemény munkát.

A háromemeletes, sarkon álló ház körül füves tér terült el, és jókora járda tartozott hozzá. Akkoriban hatalmas hóesések voltak. Pillanatok alatt befedett mindent. Hófehérré varázsolta a lakótelepet, de a járda nem lehetett fehér. Azt le kellett takarítani.

Az anyjái volt a munka, de legtöbbször mindenki dolgozott. Büntetés járt érte az anyának, ha az ellenőr csúszósznak, havasnak találta a járdát. Sokszor csak a két lányt küldte ki az anyjuk a hóesésbe havat takarítani. Olyankor már nem volt felhőtlen az öröm. A hólapát nehéz volt, és ha túl sok havat tolt el egyszerre, nem bírta megemelni. Ha keveset, akkor meglassan haladt. Hamar átázott a kesztyűje, és fázott a keze, később a lába is.

Akkoriban nem volt olyan meleg, vízhatlan kesztyűje, ruhája, mint később, amikor túl az ötvenen sílécen is birtokba vehette a havat.

Amikor megépült az első házuk – akkor már negyven is elmúlt –, azt is nagy járda vette körül, és még akkor is előfordult nagyobb havazás. Bár már ritkábban. Olyankor nem bánta a hókotrást. Nem volt kötelező, rajta állt, mikor kezd el, és mekkora részt takarít le. Elég volt annyi, hogy elmelessen, aki éppen arra jár. Senki sem küldte, és senki sem büntette. A kert hófehérjét pedig nagyon szerette. A nagy fekete kutyát kiengedte, és az különös, vidám kontrasztként szökdécselt a hóban. Ő is szerette a havat. Vélhetően az égi vadászmegzőkön is hóban futkározik néhanap, és emlékszik a kertre, amiben szügyig gázolt a hóban.

Felnőttként megfigyelte, hogy azokon a reggeleken, amikor hóesésre ébredt, különös, rózsaszínes derengés fénylik át a függönyön. Anélkül, hogy kinézett volna tudta, megérkezett a hó, tél van.

Manapság már nincs igazi tél. Karácsony napján a hideg, havas világ helyett napsütéses tavasz van.

A kisebb gyerekek már nem is igen hiányolják a havazást, de ha mégis, valamikor január-február táján akad egy-két havas nap, mind rohannak, hogy kihasználják az égi áldás örömeit. A ritkává szelídült csodát.

Ahogy tovább bandukolt a járdán, most már felemelt fejjel, a hópelyhek táncát figyelte. Azok csillogtak, pörögtek a lámpák fényében, mint megannyi apró táncos.

Aztán olyan hirtelen, ahogy érkezett, megszűnt, vége lett az idei első, s ki tudja, talán utolsó hóesésnek.

Csak a járda csillogó, nedves feketéje őrizte a nyomát még egy rövid ideig.

Aztán felszáradt az is.

Szabó L. Szilvia

„Színház az egész világ”

(Karinthy: Cirkusz c. novellája nyomán)

Hosszú ideje álmodom arról, hogy az összes eddig általam írt mű egy kötetbe összeszerkesztve megjelenik, ám hiába küldtem el több kiadónak is, senki rá sem hederített. Várakozásom ideje alatt annak is örültem volna, ha legalább egy versem megjelenik.

Esténként, amikor álomba szenderültem, ezzel álmodtam. Minden éjjel megismétlődött, és én csatákosan, reményvesztve ébredtem fel belőle. Mindig ugyanúgy kezdődött. Ott állok a színház kapui előtt, többször voltam már bent, de csak nézőként. A jegyszedők már ismertek, bólintottak felém. Az igazgatóhoz igyekszem, akinek az irodája a színházterem fölött helyezkedik el, ahonnan egy ablakon át le lehet látni a nézőterre is. Kopogok az ajtón, és a szabad jelzés után benyitok. Az igazgató az íróasztala mögött ül és olvas. Vastag, több dioptriás szemüveg van az orrára biggyesztve, vékony szálú haja izzadtan simul a feje tetejére, pedig épp fölötte zümmög a plafonról lelógva a ventilátor. Harcsabajusz. Hideg halszemmel néz rám.

– Igen? Mit óhajt? – kérdezi.

– Igen tisztelt Igazgató Úr! Holló Júlia vagyok. Régóta járok ide a színházba nézőként – kezdek bele a mondókámba. – Írtam egy verset, amit szeretnék e színpadon előadni a nagyérdemű közönségnek.

Az igazgató felvonja a szemöldökét mondandómat

hallva, majd így szól:

– Nem lehet ám csak úgy felállni a színpadra, és elszavalni egy verset. A vers a darabnak része kell, hogy legyen. Mutassa!

Remegő kézzel nyitottam ki a mappám, és vettem ki belőle a hófehér lapra gyöngybetűimmel írt művemet. Felényújtottam, elvette, és olvasni kezdte. Majd rövid idő múlva közölte:

– Ez a vers egyik darabunkba sem illik. Kérem, adja oda a szerkesztőknek, majd ők megszerkesztik. – Felállt, megkerülte az asztalát, és felém intett.

– Jöjjön! Amíg a szerkesztők átnézik, addig körbevezetem azokon a helyeken, amit nézőként nem láthat. Elindult hát, és én követtem. Lementünk néhány lépcsőn, és egy körfolyosón találtuk magunkat. Jobbra és balra is ajtók nyíltak.

– Ezek a színészeink öltözői – szolt, és intett, hogy menjek tovább. A folyosó végén újabb lépcsősor vezetett lefelé a színpad és a nézőtér alá. Innen egyetlen egy ajtó nyílt, amely egy hatalmas, válaszfalak nélküli térbe vezetett.

A színészek ott egyszerre több darabot is próbáltak. A szemem elé először a tér közepének eseményei kerültek. Egy sötétebb bőrszínű férfi, hatalmas karikával a fülében, díszes öltözékben, villámló szemekkel éppen egy nőt fojtogatott egy párna segítségével. A nő védekezni próbált, de esélytelen volt a hatalmas erővel szemben. Kezei lehanyatlottak, ő élettelenül hevert az ágyon. A férfi levette az arcáról a párnát, és csak nézte a szépséget, mintha várt volna valamire.

Távolabb tekintve egy fiatal lány áll egy kádban, szoknyája felgyűrve. Néha előrehajol, és a mosófához ruhát ütöget. Kicsit távolabb egy legény, subában, a botjára támaszkodva, és csillogó szemekkel nézi a lányt.

Majd a szemem távolabbra emelkedik, és meglepetésemre egy sárga ló kerül elé. Egy vitéz ül rajta, és éppen kérdi a szép szál legényt, aki vele szemben áll. – „Hé paraszt! melyik út megyen itt Budára?” – A legény szótlan, csak a szeme villan egyet, majd egy mellette levő gerendát a vállára emel, mintha az csak egy fogpiszkáló lenne, és úgy mutatja vele az utat. Pont felém mutat, félreállok, nehogy a ló átgázoljon rajtam.

Valahonnan koppanásokat hallok, nem nagyok, de elég zavarók. Elnézek jobbra, hát látom, hogy egy cserebogár, mintha erre lenne tanítva, folyamatosan nekirepül egy tükörnek, hangosan koppan, aláhull, majd újrakezdi.

Egy vörös villanás érkezik felém balról a félhományból. Látom, hogy egy férfi, akinek csuklya van a fején egy koponyát tart a kezében, és beszél hozzám. A koponya szemének üregében valami vörösen izzik, és éppen, amikor a tekintetem rávetül, a színész szóra nyitja a száját:

– „Lenni vagy nem lenni: az itt a kérdés” – felém fordul. A csuklya alatt nincs más, mint végtelen sötétség.

Megrettenve lépek egyet hátra. Az igazgató gúnyosan felhúzza a szemöldökét:

– Ne aggódjon, a cserebogár egy miniatűr robot, és a koponyába is effektek kerültek beépítésre. Na, jöjjön! Nézzük meg, mire jutottak a szerkesztők. – Int felém. Nézem a papírlapot, amin vastag filccel át van húzva szinte minden, ami számomra fontos volt, ami-ben benne volt az egész lelkem. A színpadra fellépve velem szemben a tengernyi ember. Rómeó a földön hever holtan. Kihúdom magam, a fejemet a hurokba teszem, és csillogó szemmel szavalom el a megmaradt szavakat:

– Élni jó! – és kirúgom magam alól a széket.

Tóth Lászlóné Rita

A bátor nyuszi

Nyuszikát minden nap oktatta a mamája, hogy a világban mennyi veszély leselkedik rája. Kezdetben félve hallgatta, majd egyre jobban felbátorodott és eljutott odáig, hogy ő bizony nem hajlandó félni. Ez olyan öreges mese, afféle mendemonda.

Valójában olyan világban él, ahol büszkén vállalhatja magát mindenki. A mama nagyon maradi, és nem érti, hogy a világ változott. Azt se vette észre, hogy ő együtt játszik a szomszéd kutyájával, sőt már szemeztek a túlparton lakó kis rókával is. Vadászt is látott, aki a kisfiával sétált az erdőben. A gyerek még mondta is, nézd apa, milyen édes az a kis nyulacska. Fogjad meg, és vigyük haza, de az apa azt mondta, hogy nem, hiszen még nagyon apró.

A mama a régmúltban él. Persze, az ő idejében még félelemben éltek. A nyulak rettegtek a vadászoktól és a kutyáiktól is, mert a vadász lőtt, a kutya meg rohant, hogy a vadász lába elé tegye az elejtett vadat, ami aztán az asztalukon végezte. Megették nyúlgerincnek áfonyával, vagy csak egyszerűen nyúlpaprikásnak, de hasonló sorsra jutott a vaddisznó is.

Olyanokat mondott a mama, hogy a vaddisznót leszúrták, a szőrét tűzön pörzsölték le, felvágták a hasát és kibelegték, felfűzték egy hosszú rúdra, és azon süttették.

Állítólag ezt ő maga is látta egyszer.

Aztán meg azt is mondta, hogy még a galambot is megeszi az ember, persze előbb levágja a fejét, és kitépkedi a tollait, majd megsüti vagy kirántja. Nem tudta, hogy milyen az a „kirántja”, de mindegy is. Eleinte úgy félt, de a mama nem kímélte. Azt mondta, hogy ezeket tudnia kell, mert ha nem vigyáz, akkor hamar véget ér az élete.

Miután azonban már immunis lett erre a sok borzalomra, és ő maga sohasem volt ilyesminek tanúja, rájött arra, hogy az egész egy nagy butaság. Fogalmazhatna csúnyábban is, de nem akarta a mamát megbántani vele.

Tudta, hogy jót akar, de ő még a múlt században élt, és nem képes felfogni, hogy a világ megváltozott. Senki sem tör mások életére, mindenki tiszteletben tartja a másik jogait. Ő meg sajnos ezt nem hiszi el, csak károg, mint az öreg varjú a fán, ezért egy ideje már nem tudnak szót érteni egymással.

Az igazat megvallva már ott tart, hogy nem is nagyon hiszi el, amit a mama mond. A mókustól tudja, hogy az öregek szenilisek. Ő meg aztán igazán szakértő, hiszen sok társa költözött be a gazdag villák kertjeibe, ahol már nincsenek maradi gyümölcsfák, hanem gyönyörű örökzöldek díszlenek. Mondjuk, a gyümölcsfákat se ismeri, mert a mama szerint a nyulak nem fogyasztanak gyümölcsöt.

Azt is elmagyarázta mókusz barátja, hogy a demens ember feledékeny, szerinte a mama is az lett.

Hirtelen nagy zajt hallott, biztos tűzijáték, hiszen arról meg a fecske mesélt. Ő, aki éppen augusztus huszadikán kelt ki a tojásból, és látta, hogy milyen gyönyörű színes csillagokat raktak fel az égre az emberek – az ő tiszteletére. Igaz, hangos volt, de nem az számít, hanem csak az, hogy csodálatosan szép volt a látvány, és hogy az emberek örömet akartak szerezni neki ezzel.

Most viszont nem lát semmit, illetve... egy kutya rohan felé.

Vajon miért? Ebben a pillanatban borzalmas fájdalmat érzett a hátsó bal combján. A vadász hangját is hallotta: „most már biztos eltaláltam, siess, hozd ide!” Jaj, csak nem róla beszél az a kedves ember, csak nem ő lőtt rá? Mama! Mama! – kiáltotta kétségbeesve, miközben a fájdalomtól a földre rogyott. A mama helyett azonban a róka sietett a segítségére.

– Ó, kedves barátom, látom, megsérültél, de ne félj, nem várom meg, míg ideér az ember szolgája, a kutya, hanem magam végzek veled, hiszen már egész jó a formád, tökéletes lesz az ebére.

– De hiszen mi barátok vagyunk! Mi nem félünk egymástól. Nekünk nincsenek ellenségeink. Beszéljünk meg! Tudod, a kommunikáció fontos. Nem erőszakkal, hanem szavakkal győzzük meg egymást! Mi kulturáltak vagyunk, mi vagyunk az új nemzedék.

– Jaj, kedvesem, hogy te milyen buta vagy! – mondta a róka. – Nem tudtad, hogy ez mese? Téged nem figyelmeztetett a mamád?

– De igen, csak nem hittem neki, mert öreg, demens, maradi és múlt századi.

Nem a század számít, hanem a természet, ami független a századoktól. Az okos más kárán tanul, a buta meg a sajátján vagy még azon se. Ez így volt mindig, és ezután is így lesz.

Még egy durranás és elterült a róka is. Nyúl mama csak erre várt, kiugrott a bokorból, és behúzta a kisfiát. Bekötözte a lábát, és befektette az ágyába. Nem szólt egy szót se, hiszen a tapasztalat többet ér minden szónál.

Fiacskája egy életre megtanulta, kinek hihet és kinek nem, és azt is, hogy a természet törvényeit nem képesek átírni a századok.

Cserni András

A harag színe

A szivárványnak s minden színének régtől megvan a szimbolikus jelentése. Az ígélet, a remény, az új kezdet szimbóluma, az ír legendák szerint tövében aranykincset őrző kobold tanyázik – találjuk rövid kutatás után az égi tüneményről. S önmagukban a színek is számos jelentést hordoznak: például a zöld az intelligencia, a lila a bűnbánat, a sárga a vidámság jelképe. Azonban két súlyos probléma ütötte fel a fejét, mely miránk is hatással lehet.

Az első gondot a harmónia hiánya jelenti. Korábban a szivárvány hét s az abban helyet nem kapó egyéb színek (szürke, barna, fekete, rózsaszín, bíbor és ezek árnyalatai) egyenlő mértékben mutatkoztak meg. Ugyanakkora sávot foglaltak el, ugyanannyi élő és élettelen festettek meg. Ám az egyensúly megborult, egyes színek pedig túlsúlyba kerültek. Ami pedig talán még aggasztóbb, hogy az egyes színeken belül egyre nagyobb teret nyernek negatív jelentéseik. Így például a kék egyre inkább a hidegség, a narancs az erőszak, a sárga a gyűlölet színévé vált. A piros pedig a haragévá.

Ó, a piros! A szerelem és a szeretet, a forró, lobogó lángok ősi jelképe! Annyi szépséget csempészett a világba évezredek, évmilliókon át, akkor is, mikor még mi nem voltunk, s visz majd akkor is, mikor már nem leszünk. Ám féltő, hogy ha nem hozzuk helyre, ami a színekkel történt, a szépség rövidesen végleg kikopik a világból, s tán nem lesz képes újfent erőre kapni.

Úgy határoztam, megpróbálok tenni az ügy érdekében. Nem mintha olyan különleges ember lennék. Egyszerű joghallgató, aki néhanapján írogat egy kicsikét. De valaki neki kell fogjon. Ha mindenki csak a hősökre várna, a végén nem maradna megmentendő ember.

Rövid tépelődés után arra jutottam, a legbölcsebb az lenne, hogy felkeresem a színeket, kifaggatom őket, miért történt ez a szomorú változás, és hogyan lehetne visszafordítani.

Legelsőként a pirosat választottam. Adódik a kérdés, miért? Véleményem szerint a piros a legfontosabb szín, alfa és ómega ebben a történetben. A szeretet

színe volt, s a harag színe lett. Ahol pedig a szeretetet harag váltja, ott nem sok jó teremhet. Ezért kell a pirossal kezdeni.

Platón óta tudjuk, minden földi dolog igazi valója, eszményképe az Ideák Világában lakozik. Ezt szándékoztam felkeresni. Persze nem gyalogszerrel vagy autóbusszal. Egyes helyek távolsága nem kilométerekben, hanem szellemi magasságokban mérhető, s az utazáshoz nem kell egy tapodtat se mozdulni, mert fejben történik. Egyhelyben állva is eljuthatsz ismeretlen tájakra – például elméd és lelked rejtett zugába.

Odavezető utamról ebből kifolyólag nincs értelme beszámolnom. Aki járt már hasonlóan, tudja, milyen, aki még nem, hadd tapossa ki magának. Úgyse tudnám visszaadni megfelelőképp. Hanem mikor rátaláltam Pirosra (mert ez már az Ideák Világának eszményi Pirosa volt), a beszélgetés, mely kettőnk közt lezajlott, igazán érdemes arra, hogy meghallgassák. Tanulságos, úgy gondolom.

– Üdvözltem! – köszöntöttem illendően Pirost.

– Hát te meg ki vagy? – vetette oda a kérdést mogorván.

– Veled akarok beszélni, azért jöttem.

– Szép kis különc lehetsz, ha színekkel óhajtasz társalogni! – horkantott fel cinikusan.

– A segítségedre van szükségem – folytattam töretlenül. – És ahhoz kapcsolódóan egy fontos kérdést kell feltennem. Biztos jól tudod, mi történt a szivárvány színeivel s az azon kívüliekkel.

– Nem, még véletlen se tudom, nem olvastam Újságot – morogta egyre ingerültebben.

– Igen... Talán kissé Léda tojásainál kezdtem a mondanómat, de nézd el, kérlek. Kérdésem tehát az volna, hogy mi okozta a változást? Miért borult fel az egyensúly, s miért erősödött fel negatív oldalak? Miért váltál a harag színévé?

Piros indulatosan karba tette a kezét, s készült valami igen csípőset mondani, de végül nem szólt semmit, csak fújt egyet. Darabig még hallgatott, majd minden előjel nélkül szegezett nekem egy kérdést:

– Tudod te, hogy kik irányítják a világot?

Eltöprengtem a válaszon.

– Az emberek? – tippeltem. Ő bólintott.

– Így van. A Föld s lassan a világűr is az emberek játszótere. Amióta megtanultátok, hogy kell pattintott kőkessel agyondöfni a mamutot, fokozatosan törtetek a trónra. Volt idő, mikor a természet törvényei diktáltak. Ma már csak pár elidegeníthetetlen joggal bír, s

azokkal se mindig, mindenhol... Ahogy mondtad, az emberek irányítják a világot. Na de felteszem a furfangos kérdést: mi irányítja az embereket?

Ezen már hosszabban gondolkodtam, nem akartam elhamarkodottan felelni.

– Végső soron mindenkit az érzelmei – mondtam végül kimérten.

– Így igaz. Számos dolog befolyásol titeket, a hittől kezdve a neveltetésig, de az érzelmek minden emberi döntésben ott lapulnak.

Újfent elhallgatott egy rövid időre, majd a semmibe révedve folytatta:

– Az ember olyannyira átvette az irányítást, hogy a színek harmóniáját is megbontotta. S ahol megbomlik a nagy egyensúly, az magával rántja a kicsit is. Elbillent minden szín jelentésárnyalata. Billenhattünk volna persze a jó irányba is, de nem ez történt. Ugyanis az érzelmeitek közt túlsúlyba került a harag, gyűlölködés, hidegség... Nem tudunk szembemenni ekkora erővel. Úgy változtunk, ahogy formáltatok minket.

– És van kiút? Van gyógyír? – nyeltem idegeskedve.

– Akkor érdemes csak gyógyírt keresni, ha megtaláltad a páciens. Honnan ered ez a kór? Belőletek. Kinek kell hát orvosság? Nektek. S mi lehet az? Kutyaharapást szőrével: ha felgyúlt bennetek a harag, keressetek békét! Ahol túl sok a gyűlölet, vigyetek szeretetet! Érted már?

– Azt hiszem, igen – csillant fel a szemem. – A színek harmóniáját kell visszaállítani. Ahol a sárga túl sok, kell egy kis piros, a zöld enyhíti a kéket... Nehéz munka lesz, ugye?

– Az ilyesmi sose könnyű. Mégis muszáj.

Ebben egyetértettem. Megköszöntem segítségét, és hazatértem.

1. Tavaszi cím: Évnyitogató

Hívószavak: őzike, lomha, rügyfakadás, patak

Móczár Csaba

Őzike figyel.

Tavaszi rügyfakadás

kicsattan! Inni

készül lomha vaddisznó.

Patak siet elébe!

Tarnócziné Barabás Irén

Ébredő barack
ágain rügyfakadás
felkélő égbolt

Friss szénailat,
lomha júliusi ég
utadon kísér

Aranysárga mező,
rajta friss patak fut át,
színük sárga, kék

Őzike-lábnyom
rügyfakadás idején
tavaszba vezet

Tóth Mária

Az Erdő mélyén

Károly harkály kopogtat a fán.
Ébresztő! Pici pöttyös őzike,
felébredtél már?

Lomha róka zsákmánya,
tüneményes kiskacsa,
rügyfakadás, barkavirágzás idején.

Kristálytisza patak partján, erdő mélyén,
köszöntsük így a Teremtőt.
Mindenekelőtt jóllaktunk.

A Mennysországba haladjunk
Szeretetért.
A kis mókuska mogyorója lepergett,
bontogatja. Rigócska fütyül.
Mindenki megreggelizett,
Istennek ezért nagy-nagy köszönet.

Cettler Gertrúd

tavaszi téveszme

a tavasz eszméje lomha léptekkel belopódzott
képzeletembe:
virtuális falakat lebontva energiát vesztett
fizikumom rohant kifelé
a zöld lombkoronák, üde kis patak irányába
fejvesztve
zimankós tekintetem őzikeszemekkel farkasszemet
nézett
tán ábrándokat kergettem, és csupán ködfátyolos
képzetdarabkákra
bontogattam le képletesen képtelenül az egészet...?
sehol egy rügyfakadás,
sehol egy vidám csicsergő dallam,
mely még ködfátyolosan funkcionáló füleimnek is
lehetne
gyógyító balzsam

Varga Katalin

Muzsikáló tavasz

A tavasz poroszkáló patak hangjával
muzsikál fülemnek Für Elise-kottával.
Üzen az erdő. Dermedt ágak keresik a napfény
melegét,
ágacska büszkén biztatja fakadozó, szomjazó levelét.

Rügyfakadás köszönti a kíváncsi szemeket,
színkavalkád megannyi szikrája integet.
Bársonyos virágszirmok bibéjükkel kacarásznak,
sziporkázó langy' melegben mosolyogva, már nem
fáznak.

Oly látvány a rügyfakadás, könnyet csal a
szemembe,

úgy érzem, hogy minden szirmot ellopnék az
ölembe.

Üzennek a madarak s a most született őzike,
táncot jár a lomha cincér, „kicsit ér” a cinege.

Harsány hangon rigó fütyül, mókusgyerek makkot
majszol,
gerlemadár szárnyaival levegőben szívet rajzol.
Tegnap még jégbe fagyva csodáltuk a pufók békát,
a napsütés ma küldött neki fényre mászó létrát.

Csermely bukkan sziklarésből, ezüst színű, kristály-
tisztá.

Futni akar, csatangolni, nem vágyik ő oda, vissza.
Folyó vize messze jár, a torkolatnál várja,
mellette a buzgó csermely, ő lehet a párja.

Nagy-Rakita Melinda

Pálfordulás

Peter Patak professzor harmincötéves korára megcsö-
mörlött kutatási témájától, az emberi elme zavaraitól.
Végtelenül megunta a lomha agyú diákokat és a ta-
nárakra nyomuló diáklányokat. Kivette alkotói sza-
badságát, és Japánba utazott.

Tokióba éppen a rügyfakadás ünnepére érkezett.
Ottlétének első napján csatlakozott egy autentikus
japán parkba induló csapathoz, hogy velük élvezze a
cseresznyevirágzás csodáit.

Ott azonban a professzor nem a halványrózsaszín
cseresznyevirág-szirmokba szeretett bele. Nem úgy,
mint az átlag európaiak, akik miután Japánban időz-
tek, nem győzik rímekbe szedni az álomszerű lát-
ványt.

Ő egy őzikeszemű, törékeny japán lányba lett szerel-
mes, de legalább halálosan. Annyira, hogy hátralevő
életét a szerelem nevű elmezavar tanulmányozásának
kívánta szentelni, amely nála és az éjfékete hajú le-
ánynál szinkronban jelentkezett.

Úgyhogy soha többé nem tért vissza az Államokba.

Dráma

Álomszerű fények játszottak az erdei kis patak part-
ján. A rügyfakadás hófehér vadkörteszirmokat szórt
a vízbe. S a lomha habok hátán pillangók ringtak
sziromcsónakban. A jobb és bal parton, egymással

szemben két őzike állt. Miközben csodálták a vizet,
felfedezték egymást. Szívükben vágyakozás gyúlt.
A bak nagyot szökkent, és máris a suta mellett ter-
mett.

Ebben a pillanatban megzörrent mögöttük a bokor, és
két megtermett farkas rontott rájuk.

Mint látjuk, a szerelem első látásra gyakran vezet tra-
gédiákhoz.

Idill keretben

Tünde tavasz
Lomha patak
Rügyfakadás
Őzikeszemek
Néznek a fénybe
Kerge kis sugár
Játszik a széllel
Apró kis hóvirág
Tündököl fehérben
Harsányzöld mezőn
Pillangók pihegnek
Micsoda reggel
Micsoda élet
Rügyfakadás
Lomha patak
Tünde tavasz

Kedves versem

„Ki tudja, miért szeretek úgy egy kedves verset, hogy
százszor is elolvasom?”

(Máté Péter)

E negyedévi versválasztásom egy amerikai költő, fes-
tő, író művére esett.

Edvard Estlin Cummings: Valahol még sosem jártam

Egy Woody Allen-filmben hangzott el ez a vers, a
Hannah és nővérei című alkotásban, és amikor sok
éve láttam ezt, akkor nagyon megfogott...mind a film,
mind a vers...

(Valójában hosszabb a vers, a filmben csak a 2. és
az 5. versszak hangzott el, azért írok csak ezekről,
de ajánlom elolvasásra, átgondolásra a többit is, mert
remekmű.)

Valahol még sosem jártam

Egy futó pillantásod tágra nyit,
már magamra zárultam, mint az ujjak,
de tőled önként bomlanak ki szirmaim,
mint tavasz titokteli érintésére a rózsa.

Mily hatalommal zársz-nyitsz, nem tudom:
de van valami bennem, ami érti,
szemednek hangja mélyebb, mint a rózsa,
és senkinek, még az esőnek sincs ilyen csöpp keze.

(Mann Lajos fordítása)

Romantikus hangvételű írás, természetesen az örök
témáról, a szerelemről. Megszemélyesítésekkel, meta-
forákkal, szinesztéziákkal teli allegorikus mű.

Nagyszerűen kezdi a költő verset az első négy sorral,
és folyamatosan bontja ki a nő iránt érzett szerelmét.
Szó szerint is bontja, hisz egy virág nyílásához hason-
lítja bimbózó szerelmét. Ahogy egy virág nyílik ki
önkéntelen és megadón a nap fényének, úgy adja ki
magát a férfi a nőnek.

Nem érti pontosan, mi történik vele, hogy lehet ilyen
hatalma valakinek az érzelmei felett? De feltétel nél-
kül, ösztönösen hisz ebben a hatalomban...

Juhász Gyula szavai jutnak eszembe ekkor: „én nem tudom, mi ez, de jó nagyon”.

Majd a folytatás:

„Mily hatalommal zársz-nyitsz, nem tudom”...

József Attila Óda című versrészlete ugrik be számomra azonnal:

„Óh, hát miféle anyag vagyok én,
hogyan pillantásod metsz és alakít?

De akár ideemelhettük ezt a néhány sort is egyben, mert annyira szinkronban vannak a költők gondolatai az imádott nőről, hogy már-már parafrázisnak is beillenek.

József Attila: Óda (részlet, 4.)

„Óh, hát miféle anyag vagyok én,
hogyan pillantásod metsz és alakít?
Miféle lélek és miféle fény
s ámulatra méltó tünemény,
hogyan bejárhatom a semmiség ködén
termékeny tested lankás tájait?
S mint megnyílt értelembe az ige,
alászállhatok rejtelmébe.”

A vallomás lezárása, az utolsó három sor pedig ráébreszti a szerelmes férfit a szerelem elsőpró erejére, ugyanakkor a miértekre is választ kap.

A szerelem maga a válasz. Ez a megmagyarázhatatlan euforikus érzés, ami rátör az emberre, és olyan végtelen boldogságba repíti a lelket, aminél jobb érzés nincs a világon...nem is kell, nem is lehet megmagyarázni...csak érezni lehet... (tán csak egy gyermekszületés vetekszik ezzel az érzéssel, de az másért gyönyörű)

S a nő szeme (lelke) szótlanul is többet mond, mint a rózsagyöngyösége...Tehát a nő (szem, napfény, eső) több, mint ő maga, a férfi (rózsagyöngy). Mert a férfi (rózsagyöngy) az esőtől és napfénytől lesz ragyogó... de a szerelmes férfinak ez sem elég a fokozáshoz, hisz még magasabbra nemesíti a nőt a záró mondattal:
„senkinek, még az esőnek sincs ilyen csöpp keze.”

Jelezve a nő végtelen és simogató, óvó, magához ölelő hatását (csöpp keze) a férfi (rózsagyöngy) felett.
Mint egy gondos kertész, akinek a mindene a virág...

Még eljátszhatunk Mann Lajos fordításán is, hogy milyen könnyed, játékos a vers lezárása, ugyanakkor mégis milyen mély érzéseket tud közvetíteni felénk.
Csöpp kéz – eső csöpp. Csepp kéz – esőcsepp.

E.E. Cummings verse nekem hasonlít még Shakespeare LXXV. szonettjére is.

Természetesen a szerelem témája miatt eleve találunk hasonlóságot sok szerelmes vers között...

De azt hiszem, az itt említett három költő és három versük nemcsak tartalmában, hanem a lelki mélységek bemutatásával is szinte lefedik egymást, ami a cizellált kifejezések eszköztárát illeti.

Most, hogy végére értem mondanivalómnak, kijavítom a melléütemet betűket, amiket a telefonom kicsiny klaviatúráján ejtek a túl nagy ujjaimmal...Miközben a szerelmemre gondolkodom, milyen jó lenne, ha ő gépelné be helyettem a szavakat...

Miért? Mert: „SENKINEK, MÉG AZ ESŐNEK SINCSELYEN CSÖPP KEZE.”

Valljuk be, ez az E. E. Cummings nevű pasas is tudott valamit...

Varga Katalin

Duna-parton

(Hangyássyné Zsuzsa festményéhez)

Gondtalanul mélázok a csendes Duna-parton.
Bársony, puha moha alatt hangyák neszét hallom.
Zöld lomb rezdül, tapsolnak a levelek,
szél úrfi ezüstös hangján felnevet.

Ágak között rigópárok önfeledten énekelnek.
Csillogó víz rejtekében ponty porontyok ténferegnek.
Túlpartról a bokorágak, mint királynő, integetnek.
Víztükörre ráhajolva ágak, lombok meglibbennek.

Viharfelhők távolból enyhe záport ígérnek,
Rigópárok hívó hanggal Mozart-zenét idéznek.
Rövidre nyírta zöld haját a fürengeteg,
Így napsugár a friss illatban meghempereg.

Balerina-sziluettel meghajol a fának lombja.
Kéreg mélyét kopácsolva a harkály is megkacagja.
Ősi meder partjai közt jó látni a zöld folyót,
Hús vizével, világával élteti e nagy bolygót.

Az elveszett sziget

(kisregény)

Azon a rettenetes nyáron a természet mintha csúfot űzött volna az emberből. A búzát már learatták, a kukorica szépen növekedett, a fák roskadoztak a gyümölcsből. A házak előtt és a határban soha nem látott pompában nyíltak a virágok. Még jégeső sem jött, hogy elverje a termést. Néha egy-egy nyári zápor frissítette fel a növények zöldjét. A természet tobzódott a színekben, illatokban, de a falu házai között a halál járt. Alattomos módon, hirtelen csapott le szegényre, gazdagra. Papp szolgabíró és Zsigmond esküdt úr felállította az ispotályt Érden és Battán is, de azt a kóborló koldusokon kívül senki nem használta.

Minden beteg a saját nyomorúságával behúzódott a kuckójába. Nap mint nap több lett a beteg, a gyengébbeket egy-két nap, volt, akit órák alatt elvitt a kolera.

A szolgabíró elkeseredetten szaladgált fel s alá az irodájában. Majláth Antal királyi biztos ellenőrizte Érden és Battán az egészségügyi rendeletek betartását. Az ispotályok készen álltak, de a betegek nem voltak hajlandók elhagyni az otthonukat. Inkább a sajátomban haljak meg, ha muszáj – mondogatták.

A királyi biztos szigorú ember hírében állt, ezért kapta ezt a posztot. A járványt minden módon, de meg kellett állítani. A két orvos már lezáratta Érden és Battán is. A Duna partján örök álltak, ahogy a házak előtt is, ahol beteget találtak.

– Szolgabíró úr, esküdt úr! – kiabált haragosan a királyi biztos. – Ez így nem mehet tovább! Hiába minden óvintézkedés, a ragály csak terjed. A plébános úr már alig győz temetni. Főleg a gyerekek és az idősek halnak meg, de életerős fiatal emberek is megkapják, noha nekik több esélyük van a túlélésre.

Zsigmond úr ráérősen megtömté a pipáját, ellenőrizte, hogy jól szelel-e, majd komótosan meggondolva szólt: – Biztos uram! Itt már nem segít a szép szó. Ismerem a fajtám. Makacsok, önfejtűek. Mivel pontosan senki nem tudja, még az orvosok se, mi módon terjed a ragály, teljesen el kell különíteni az egészségest a betegtől. Aki még nem az, de érintkezett beteggel, legyen karanténban a saját házában.

A szolgabíró és Majláth úr kíváncsian fordult az esküdt felé.

– Halljuk, Zsigmond uram, mit fundált ki azzal a furmányos eszével?

– Van egy sziget a Dunán Battával szemben, majd-

nem a túlsó partnál. Ott állítjuk fel az ispotályt, csónakkal viszünk át mindent, ami kell.

A Szitaék többszobás úri háza a hegyre vezető Kisgyorma mellett épült fel a nádtetős kis parasztházak fölé magasodva. Több lépcsőn kellett felmenni, hogy így is mutassa Szitaék gazdagságát. Gögös ember volt a Samu apja, és a fiából is azt nevelt.

Kurucz Jánossal ők voltak ketten a faluban a magyar egésztelkes gazdák, így aztán eldöntött dolog volt Kurucz Borbála és Szita Samu egybekelése. Az öreg Szita nehéz munkát nem végzett, az a zsellérek dolga volt. A feleségét elvitte a tüdőbaj, így aztán ketten maradtak a Samuval, akiben nem telt sok öröme: a földet nem szerette, de más munkát sem. Hiába beszélt neki az apja, hogy gazda nélkül nem megy a gazdaság, Samu azt hitte, a pénz örökre kitart majd, az apja megteremti, amit kell. Sokszor bejárt Budapestre kaszinózni, kártyázni, szórakozni a hasonszörű barátaival. Nem bírta elviselni a battai sáros utcákat, a nádfedelesek házait, a szegénység szagát, a bűdös istállókat. A lányoknak nagyon tetszett a finom ruháiban, selyemingében még illatos vizet is szórt magára. Neki csak az egy Kurucz Borbála tetszett, mert a cicomázásban nagyon egymásra találtak. Úgy vélte, ha már házasodni kell, olyat vegyen el, aki hozzá illik, és még vagyont is hoz a házasságba.

A sors azonban mintha megelégette volna gondtalan életét, az apja a télen lecsúszott a lépcsőn, és kitérte a nyakát.

Most meg itt ez a kolera. Suba Pétert hibáztatta, mert úgy gondolta, ő hozta be a faluba a kórt. A bálban verekedett is vele, a vérük is összefolyt. Azóta nem volt egy nyugodt pillanata sem. Folyton kereste magán a fertőzés jeleit. Nem is mozdult ki a házból. A szakácsnő is az ablakból adta be neki az ételt. Már reggel óta izzadva feküdt az ágyán, amit a melegen tudott be, amikor félálomban hallotta, hogy valaki erősen veri a bejárati ajtót.

– Samu! Samu! Engedjél be! Nyisd ki az ajtót! – kiabált valaki.

– Ez a Borbála – ismerte meg a hangját, de nem mozdult.

– Segíts, Samu! Tudom, hogy itthon vagy. Apám, anyám meghalt, a cselédek szétfutottak, itt vagyok egyedül.

Samu nagy nehezen felállt, és kinyitotta az ablakot, azon szólt ki.

– Ne gyere közelebb, Borbála, még az ajtóhoz se érhél hozzá! Tűzpiros az arcod a láztól, még innen is látom. Beteg vagy, menjél haza. Hagyjál engem békén, nem tudok rajtad segíteni, de nem is akarok.

– De Samu, azt mondtad nekem, hogy szeretsz, most meg elküldesz a bajommal?

– Igaz, tetszettél, talán szerettelek is, de az életemet jobban. Menj, Borbála, hagyj nekem békét.

Látta a lányt elmenni, visszafordult az ablakból, mikor érezte, jön fel a torkán valami, amit már nem tudott visszatartani, bepiskítva vele a hófehér ágyneműt.

A lány zokogva ért a házukig, Most nem szaladt, hanem mint aki mázsás súlyokat cipel, vánszorogva ért a házukhoz, ami előtt már állt egy idegen katona.

– Itt lakik, kisasszony? – kérdezte mogorván. – Tilos járkálni az utcán. Menjen be a házba, itt fertőzötteket jelentettek, akik már meg is haltak. Mostantól nem hagyhatja el a házat.

Borbála egész, biztonságos világa most dőlt romba. Pár napja még az volt a legfőbb gondja, mit vegyen fel az aratóbálra. Tetszett neki, hogy Samu meg Suba Péter miatta verekedett össze. Végignézte, mit művelt a fertőzés apjával, anyjával. Az egész házat belengte a betegség, az elmúlás semmivel össze nem téveszthető szaga. Érezte, hogy rosszul van.

Most meghalok – ez volt az utolsó gondolata aztán már nem látott semmit.

Miklós még sohasem érezte magát ilyen egyedül a világban. Suba Péter, a barátja gyógyulóban a kolerából, de még gyengén otthon feküdt. A két fiú elválaszthatatlan volt egymástól, bár Péter négy évvel előbb született. Úgy tekintett rá, mint a fiatalabb testvére. Védelmezte, vigyázott rá, amikor kellett, és sokszor volt így.

Egyedül jártak át Érdre iskolába, amíg 1822-ben megnyitották a battai első magyar iskolát. Télen nehéz volt az átjárás a hóban-fagyban gyalog. Két út is vezetett Érdre, az egyik a hegyen keresztül, a másik a Duna és a partoldal között. Ez lévén a rövidebb, a szekerekkel is itt közlekedtek a két község között. Tavasszal előntötte az ár, de legtöbbször biztonságban mehettek Érdre a battaiak. Ez naponta megtörtént, mert orvoshoz, postára, iskolába, orvosságért és sok másért is a szomszéd, de nagyobb községbe kellett menni. Miklós csak három évig járt át, aztán mindenki nagy

öröme megnitották az iskolát. Sok gyereknek nem jutott könyvre, de Mámi mindig megvette Miklósnak, ami kellett az iskolában. Tanultak vallást, bibliai történeteket, olvasást, írást, számolást rácul és németül, de főleg magyarul. A szülők, nagyszülők között nagyon sok volt az írni, olvasni nem tudó.

Mámi mindkettőt tudta, és már egészen kicsi korától sokat mesélt, olvasták a bibliát, és így a fiú már ötévesen folyékonyan olvasott. Marsai tanító úr is felfigyelt Miklós tehetségére, még saját könyveiből is adott kölcsön. Idővel minden könyvet elolvasott, ami csak fellelhető volt a faluban. Ismerte a történelmet és a megjelenő új könyveket, mert Péter édesapja, az aranykezü asztalos maga is olvasó ember lévén, minden újtjáról hozott könyvet.

Ahogy most is úton volt, mert messze földön híres volt a munkáiról, így gyakran hívták kastélyokba is új bútorokat készíteni vagy a régieket rendbe hozni. Nem tudtak róla semmit, mert a falu vesztegzár alá került a járvány miatt. Miklósnak a könyvek mellett a növényei jelentették a napi elfoglaltságát, amelyet nagy szeretettel végzett. Ezt örökölte nagyapjától és Mámitól, de nem virágokat, hanem gyógynövényeket termesztett. Ami nem volt, azt a határban gyűjtötte. Barátai voltak, de rokona egy sem, így nagyon egyedül érezte magát.

Na meg Göde, akit a falu Mihály bának hívott a megbecsülés jeleként. A részeges kovácsot teljesen megváltoztatta a halál közelsége. Az ő hangja riasztotta fel Miklóst a múltból való töprengéséből.

– Miklós, nagy a baj! Készülj, megyünk a Kuruczékhoz, Borbála nagyon beteg, viszik a szigetre az ispotályba.

A fiú összeszedett pár gyógyfűvet, egy vödörben jeget, mert az mindig volt a Máminak a jégveremben. Télen a befagyott Dunából jó sok jeget vágtak, hogy a forró nyári napokon se romoljon meg a hús. Azzal csillapították a lázat is, ha valaki beteg lett a családban.

Miklós és Mihály bá futva érkezett Kuruczék házához, ahol az ör eljük állt, látva, be akarnak menni.

– Hé, fiatalember! Itt fertőző beteg van. Tilos bemeni! Nemsokára jönnek a lányért, szegényért, aztán viszik a szigetre. Hej, de kár érte, azt mondják, de láttam is, hogy a legszebb leány volt a faluban.

– Mi az, hogy volt, most is az. Ne temesse, még él.
– Neked meg mi közöd van hozzá? Örülj, hogy még

élsz, nem kapott el ez a kórság. Magának meg, Mihály bá, több esze is lehetne annál, hogy idehozza ezt a gyereket.

– Katona uram! – könyörgött Miklós. – Ne szidja az öreget, mert én ezt a lányt régóta szeretem, most meg egyedül fekszik odabent. Senki nem ápolja. Nagyanymát most temettem, nekem csak ő van ezen a világon. Én akárhogy is, de bemegyek. – Bolond vagy te, fiam, de ha mindenáron meg akarsz halni, hát menjél – csóválta fejét az öreg katona. Fiatalság, bolondság, de a szerelem már csak ilyen.

Miklós már a házba beérve érezte a rettenetes büzt. Az ágyban önkívületben fekvő lány nem is hasonlított a régi, gyönyörű, büszke Kurucz Borbálára. Körülötte minden, a ruha, az ágynemű magán viselte a kór minden következményét, de ez Miklóst nem zavarta. A lányt látta, akit szeretett, és akit most meg kell mentenie.

– Miska bá, rakja meg a tüzet, tegyen fel egy nagy kondér vizet. Teát csinállok, meg lemosom a lányt. Vigyen ki mindent az udvarra, ruhát, ágyneműt, és égesse el.

Kivitte a lányt a konyhaasztalra, és alaposan lemosta még a haját is, nem törődve, hogy úgy látja, ahogy nem lenne szabad. Ez most más, a beteg és aki ápolja. – Istenem, csak őt ne vedd el – imádkozott hangosan. Borbála a rázúduló víztől és az ismeretlen hangtól magához tért.

– Miklós, hát te? Hogyan kerültél ide? Mi történt? Mit keresek én így az asztalon? – Beteg vagy, Borbála, elkapta a kolerát. Megmosdattalak, mert jönnek érte, és visznek a szigetre a Dunán, ahol már felállították az ispotályt.

A lány látta még így betegen is, ez a fiú soha nem bántaná őt. Eszébe jutottak az elkapott pillantások, ahogy ez a fiú ránézett, de akkor nem törődött vele.

– Nem akarok menni, Miklós, ne engedj! Meghalok ott egyedül. Istenem, mi lesz velem?

– Ne félj, Borbála, nem hagylak egyedül. Megyek veled, és ápollak, amíg meg nem gyógyulsz.

– Miért tennél te értem ilyet? Elmentem Szita Samuhoz segítségért, és elkergetett, pedig azt mondta nemrég, hogy szeret.

– Én szeretlek, Borbála, már nagyon régóta.

– Te? – csodálkozott rá a lány, és viaszasüllyedt a jótehető önkívületbe.

(folyt. köv.)

Onódi Judit

A sárkány és a Gyorma

(Érdi monda – Petrovics Kornél ötlete alapján)

Nagyon-nagyon régen, sok száz évvel ezelőtt a Duna nagy szigetén hatalmas sárkányok éltek. Emberek nem laktak a szigeten, már mind egy szálig elmene-kültek a szörnyek elől. A szigettel szemben, a Duna túlsó partján egy kis falu házai álltak az erdő tisztásán. Lakói Érdnek nevezték.

Történt egyszer, hogy egy hosszú nyáron át egy csepp nem sok, de még annyi eső sem esett a széles vidéken. A nap kopárra perzselte a folyó menti magas partfal fennsíkját, elapasztotta a kis patakot, szomszósággal és éhínséggel gyötörte a parton élő embereket. A mindig félelmetes sodrású nagy folyó olyan alacsonyra apadt, hogy a csónakokkal igen óvatosan kellett közlekedni, nehogy fennakadjanak a mederből kiemelkedő homokdombon.

A kis falu népe hűsölni is szívesen belegázolt volna a vízbe abban a nagy hőségben, ám nem mertek. Nem is volt ajánlatos, mert éppen ezt tették a nagy sziget szemközti oldalán a sárkányok is, őket is gyötörte a forróság. Az egyik természetes fenevad egész álló nap a folyó közepén hűsítette magát. Egészen belefeledkezett a dologba, észre sem vette, hogy ráesteledett. A sötétség kellemes, hűvösebb levegőt is hozott, kimászott hát a partra. Csakhogy a sötétben rossz irányba indult, nem a szigeten kötött ki, hanem a folyó túloldalán. Mit sem sejtve leheveredett a fövényre, és szunyókált másnapig. Már magasan járt a nap, mikor fölébredt, ekkor vette észre, hogy nem a szigeten van. Mivel a víz sekély volt, elindult volna visszafelé, ám közben felfigyelt a közelben lévő hegyre. Ezen az oldalon a Duna hullámverése addig koptatta a partra nyúló hegy oldalát, míg az már magas falként állta útját a kanyarodó folyónak. A fal elé lapos, homokos öblöt alakított magának a víz, ezen szundította át az éjszakát a sárkány. A magas fal tövében azonban kellemes árnyékot talált az óriási hüllő, nem is akart egyből visszamenni a szigetre. Napokig ott heverészett a fal tövében. A falusi emberek nemigen jártak arra, így észre sem vették a hűsölő sárkányt.

Ám a nagy melegnek is egyszer vége szakad. Fenyegető szürkéség borította el a napot, és ki tudja, hon-

nan a szél akkora kövér felhőket kerített elő, hogy napokon keresztül zuhogott belőlük az eső. Megáradtak a patakok, szaladt a víz a Dunába, és újra hatalmasra duzzadt a folyó. A sárkány már nem érezte jól magát a hegy tövében, fázott, zúdult rá a sáros víz, ráadásul kezdett megéhezni. Felkerekedett, hogy visszamenjen a szigetre. A szélesre hízott folyó azonban már útját állta, túl mély lett, és túl erőssé vált a sodrása ahhoz, hogy átjusson rajta. Ott rekedt egyedül a parton, tehetetlenül bámult a túlsó partra, ahol az övéi laktak. Iszonyú mérges lett. Hatalmasakat ordított, közben pedig haragjában óriási csapásokkal döngette a földet. Az emberek hallották a hangját, de eleinte nem tudták megkülönböztetni az égzengéstől. Ahogy aztán csitult a vihar, a kis házak lakói még mindig hallották az iszonyatos bömbölést és dübögést, csak úgy rezegtek az asztalon a poharak, kocogtak az ablaktáblák. Kezdték rájönni, hogy nem az égbolt ijesztgeti őket, valami egészen mást hallanak. Ez egy hatalmas fenevad tombolása odakint. Három bátor férfi vállalta, kimegy a partra megnézni, milyen lény került oda. Visszaérvén reszketve újságolták el a falu lakóinak, hogy egy óriási sárkányt találtak a folyószéli fövényen. Hallottak mendemondákat, hogy a szemben lévő szigeten sok sárkány él, egyesek a vízben is látni vélték, de el nem tudták képzelni, hogy kerülhetett egy ilyen vadállat az ő partjukra.

Hát, attól fogva nem mertek menni sem a vízpart, sem a hegy felé. Pedig igen sok dolguk akadt volna a hegyoldal kertjeiben, de valahányszor valaki odame-részkedett, a sárkány karmai közt végezte. Egyedül a nyurga fazekas mesternek volt elég ügyessége és bátorsága, hogy meglesse, merre is tanyázik a fenevad. Agyagot gyűjtött a korsók készítéséhez, ehhez viszont leleményesen el kellett jutnia a partfalhoz. Rajta kívül senki sem merészkedett még a part közelébe sem, csónakjaikat a halászok távolabbi partszakaszon bocsátották vízre. Az éhes hüllő egyre csak garázdálkodott, pusztította az erdő vadjait, megtizedelte a háziállatokat, rátámadt a falubeliekre.

Már hosszú ideje rettegésben tartotta a parton rekedt sárkány a vidéket, mikor a római katonák Aquincum városa felől megérkeztek Érd közelébe.

Utat építettek, ami összekötötte a városaikat, megkönnyítette az áruszállítást, és persze ezen száguldottak a hírvivő futárok lovai is. Letáboroztak a falu mellett, és egy erődöt kezdtek építeni maguknak. Megérkezett velük a rangos Utak Őrője is, aki a ka-

tonák parancsnokával együtt azon kezdte törni a fejét, hogyan kerülje meg az út a part menti hegyet. A falubéliek látták, hogy többedmagukkal elindultak a hegy felé, figyelmeztették őket, hogy ne menjenek arra a környékre, mert az egy vérengző sárkány tanyája.

Ám a katonák bátrak voltak, nem hallgattak a figyelmeztetésre, bizony felballagott egy őrs a hegyre körbenézni. Lehet, hogy sikerült nekik elérni a hegytetőt, de már senki nem tudta meg tőlük, mit láttak.

A fenevad viszont biztosan maglátta őket, el is pusztította mindet. Múltak a hetek, hónapok, sehogy sem tudtak a sárkánnyal elbánni, az meg csak fosztogatott, pusztított, ordítását visszahangozta a folyópart magas fala.

Időközben a római katonák a falubéliek segítségével építették az utat, csinálták a patak fölé a hidat. A helyiek úgy végezték a munkát, ahogy a katonák megmutatták a módját nekik. Épp mikor a meszes, kavicsos keverékbe rakták a kőlapokat, a csavaros eszű nyurga fazekas felkiáltott: „Itt ez a mész. Kitaláltam, hogyan bánjunk el a sárkánnyal!” Azonnal szaladt is a katonák parancsnokához, és elmondta az ötletét. Az Utak Őrzője és a főkatona jónak vélte az elgondolást, hamar össze is állt a megvalósítás terve.

Elmentek egy távolabbi erdőbe, és lőttek egy méretes szarvasbikát. Megnyúzták, majd oltatlan mésszel teli zsákkal kitömték a bőrt. Már csak néhány hősies vállalkozóra volt szükség, akik elviszik a családokba bújtatott mérget a sárkányhoz.

Két római katona meg a nyurga fazekas egy bátor falubéli társával elvállalta a feladatot. Hajnalban indultak, mikor a harmatos fű elnyeli lépteik hangját, a harmatcseppek visszaverik a kelő nap első sugarait, az óriási szörny pedig még mélyen alszik. A fazekas ment elől, csak ő ismerte az utat a sárkány tanyája felé. Sikerült észrevétlenül odalopakodniuk, halált megvető bátorsággal elhelyezték a kitömött szarvast az óriási hulló közelében, majd úgy szaladtak vissza a faluba, ahogy csak a lábuk bírta.

A hús szaga megcsiklandozta a sárkány orrát, mindjárt fel is ébredt. Meglátta a fűben heverő szarvast, először óvatosan körbeszimatolta, szája szélét nyalogatva megbökte, aztán egy falatra felfalta. Kicsit furcsán kezdte érezni magát, hát lement a folyópartra, és hatalmasat kortyolt a vízből. Na, ez még nagyobb hiba volt részéről, mint a falánksága. Ahogy találkozott a gyomrában lévő mész a vízzel, rettenetesen

összeeszerstek. Nagy fortyogással, bugyogással égetni kezdték a sárkány bendőjét iszonyatos fájdalmat okozva neki. Csak ténfergett ide-oda, habzott a szája, közben borzalmasan ordított, csak úgy zengett belé az egész vidék. Tehetetlenségében hatalmas karmos mancsaival a hegy oldalát kezdte kaparni. Kínjában óriási vájatot mart a hegybe, szinte kettévágva azt, majd egy irdatlan ordítással kilehelte lelkét.

Nagy ujjongás tört ki a faluban, három nap, három éjjel ünnepelték, hogy megszabadultak a pusztító sárkánytól. A római parancsnok maga ment fel a hegyre megnézni, mi történt a fenevaddal, akkor vette észre a hegybe vájt mélyedést. Mindjárt ki is találta, merre kell folytatni az út építését.

A római út megépült a kettészelt hegyen keresztül. Sok-sok évvel később a helyiek a mélyedést Gyormának nevezték. A sárkány karmainak nyomát ma is őrzi a hegyoldal, aki nem hiszi, sétáljon el a Gyormára, és megláthatja!

Petrovics Kornél

Gyorma, az érdi sárkány igaz története

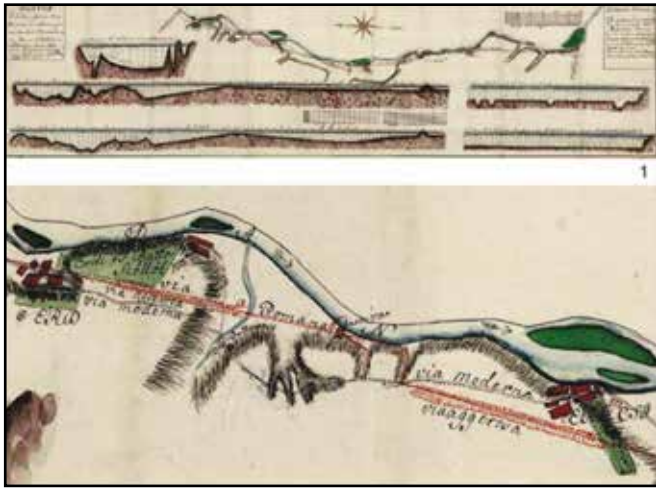
(Onódi Judit ötleteit felhasználva)

A Gyorma története évezredek óta száll szájról szájra, átszöve a helyiek mindennapjait és esti meséit. Ez a legendás történet generációról generációra öröklődött, így vált a közösség életének szerves részévé. A Gyorma név az idők során varázslatos erővel töltődött fel, keletkezésének mondáját Tőkei Ferencné mondta el Daróci Mártának, aki azt papírra jegyezte, hogy az utókor számára is megőrizze ezt a különleges történetet (Földrajzi Múzeumi Tanulmányok, 4. füzet)

Gyorma: illyr szó, jelentése: két hegy közt levő, feljárásra használt mélyedés.

Volt egyszer, réges-régen, valamikor a Danubius nagy szigetén hatalmas sárkányok éltek. De ne féljetek, mert az emberek már mind elmenekültek a szörnyek elől, és egyetlen lélek sem lakott a szigeten időtlen idők óta. A sárkányok birodalmával szembeni parton, ahol a folyó édesen szelíd hullámai simogatták a fövenyt, feküdt egy bájos kis falu, Érd, amit akkoriban még Potenciána néven neveztek.

Egy ízben, ezekben a mesés időkben az történt, hogy egy hosszú nyáron át egy csepp eső sem pottyant a szomszédos földre széles e vidéken. A Duna vize, ami hajdan örömmel, pajkosan csillogott, most csak szomorúan tükrözte a kiszáradt partokat. A nap sugaraival aranyfonalként fonta körbe a vidéket régen, most kopárrá perzselte a szomszédos földeket. Tiszta vize pár hete még játszi könnyedséggel csókolta meg a partokat, most oly alacsonyra apadt, hogy az emberek kis csónakjaikkal óvatosan kormányoztak – félve a mederből kiemelkedő homokdombok között. A nyári forróság olyan tüzes sugarakkal sütött a kis falura, hogy az emberek kapkodták a mezítlábukat a forró talajon. Szívesen gázoltak volna a folyó hús vizébe, ám nem mertek a sárkányok miatt.

A Gyorma sárkánya - római térkép

A sziget, ahol a nagy sárkányok éltek, éppen szemközt volt velük. A sárkányok is érezték a forróság kínjait. A vízparton játszadozók hatalmas farkukkal csapkodták a vizet, ott hűsöltek a nap izzó sugarai elől menekülve. Az egyik óriási fenevad, egy természetesre nőtt fiatal sárkány, egész nap a Duna közepén lustálkodott, élvezve a folyó hús hullámainak kényeztetését. Az édes, simogató érzés elragadta őt, és a napfényes órák gyorsan elteltek. Olyannyira belefeledkezett a kellemes fürdőbe, hogy észre sem vette, amikor a nap lassan elbúcsúzott az égtől, és az érdi parton fények kezdtek gyúlni. Az éjszaka sötét leple fokozatosan borult a tájra, a sárkány figyelmen kívül hagyta a körülötte elhomályosuló világot. Talán bohókás volt egy kicsit. A sötétséggel hűvösebb levegő érkezett, ezért a fiatal állat kimászott partra. Zöld pikkelyes bőrén érezte a nedves homok érintését, amint óvatosan kilépdelt.

De a sötétben, amikor már minden csak árnyék volt, tévedésből, a folyó simogatásától megbódulva, nem a sárkányok által lakott sziget felé vette az irányt, hanem az emberek oldalára, a folyó túloldalára. Mít sem sejtve leheveredett a puha fűnyyre, és szunyókált az éjszaka tompa morajában.

Másnap, amikor a nap magasra kúszott az égen, a sárkány kinyitotta szemait. Akkor vette észre, hogy nem a megszokott szigeten találja magát. Kissé megdöbben, de gyorsan felpattant, körbenézett, és egy idegen, de gyönyörű tájat látott maga körül. Mivel a víz sekély volt, elindult volna visszafelé, ám észrevette a közelében lévő hegyet. Ezen az oldalon a Duna hullámverése addig koptatta a partra nyúló hegy oldalát, míg az már magas falként állta útját a kanyarodó folyónak. A fal elé lapos, homokos öblöt alakított magának a víz, ezen szundította át az éjszakát a sárkány. A magas fal tövében az óriási sárkány egy kis paradicsomra lelt, ahol kellemes árnyék borult rá a hegy hűsítő oltalma alatt. Nem vágyott rögtön visszatérni a szigetére, napokig ott heverészett a fal tövében. Gondolta, egy pár napig marad még, mielőtt visszamegy a túloldalra. A természet hangjai, a folyó susogása és a madarak dalolása alkotta békés környezetben leheveredett, és édesen szuszogott a finom homokon. Az emberek ritkán jártak erre a részre, mert a magas fal és a sziklás terület nehézkessé tette a megközelítést. Így a sárkányt szinte észrevétlenül hagyta a világ. Ő pedig boldogan élvezte a napfényt, esténként az éjszakai hűvös szellőt, álmában pedig a folyó mesebeszédét hallgatta.

Ám a nagy melegnek is egyszer vége szakad. Fenyegető szürkesség borította el a napot, és ki tudja, honnan a szél akkora esőfelhőket kerített elő, hogy napokon keresztül zuhogott belőlük az eső. Megáradtak a patakok, szaladt a víz a Dunába, és újra hatalmasra duzzadt a folyó.

A sárkány már nem érezte jól magát a hegy tövében, zúdult rá a sáros víz, ráadásul lassan kezdett megéhezni is. Felkerekedett, és útnak indult a szigete felé, azonban a folyó, mely néhány napja még nyugodtan folydogált, most szinte kiáradt az esőzések hatására. Szélesre hívva egy megállíthatatlan víztömeggé vált, és már nem tudott átkelni rajta. A sodrás túl erős volt, túl mély is lett, ennyire nem tudott úszni. Ott rekedt az érdi parton. Tehetetlenül bámult a túlsó partra, ahol az övéi laktak, szíve mélyén vágyakozva az ismerős táj és a társai,

családja után. Iszonyú mérges lett, szíve haragot szült. Hatalmasakat ordított, félelmet keltő hangja visszhangzott a hegyek között. Közben pedig dühétől vezérelve, óriási csapásokkal döngette a földet, mintha ezzel is kifejezné a belső viharát. Az erdők és mezők remegtek dühödt üvöltéseitől, a föld pedig repedezett hatalmas mancsainak erejétől. Olyan volt, mint egy megállíthatatlan erő, amelynek haragját semmi sem csillapíthatja.

Az emberek Potenciában is hallották a sárkány dühödt ordítását, ám eleinte nem tudták, mi adja ezt a félelmetes hangot. Azt hitték, csak az ég dörgése zúg a távolban, mint egy vihar, amely hamarosan lecsap rájuk. Az éles és mély hangok azonban egyre csak erősödtek, és lassan ráébredtek, hogy az nem a természet rendes működése. Valami sokkal különlegesebb és ijesztőbb áll a háttérben, amit eddig még soha nem tapasztaltak.

Ahogy a viharos fellegek lassan elvonultak, a kis házak lakói még mindig a félelmetes, de egyben szomorú bömbölést és dübögést hallgatták, amelyek olyan erővel töltötték meg a levegőt, hogy a házfalak is beleremegtek.

Mi lehet az, ami ilyen rettentő erővel képes megrázni a földet és a levegőt? Kérdések kavargtak a fejekben, miközben mindenki óvatosan lesett ki az ablakon, remélve, hogy választ találnak a rejtélyre. Igen, ez egy hatalmas, ismeretlen lény tombolása.

Csak nem egy sárkány vetődött át a tulsó oldalról? Ez a felismerés egy pillanatra megfagyasztotta a vérüket, mert tudták, csak egy ősi és félelmetes fenevad képes ilyen hatalmas zajt kelteni, mely valahol, a közeli sötétség mélyén rejtőzik.

Este páran, a fiatal Marcus Ulpius Qadratus^x helyi előljáró, magas rangú tisztviselő vezetésével (akit mindeki csak keresztnevének Marcusnak hívott közvetlensége miatt) kilopakodtak óvatosan meglesni, hogy mégis milyen lény került a partra, a Hegy tövébe, ahogy azt ők hívták. A kíváncsiság és a félelem keveréke vezette őket, ahogy a holdfényben, az éjszaka csendjében óvatosan tették meg lépteiket. Egyre közelebb értek: a sötétben először csak furcsa, nagy alakot véltek felfedezni, majd ahogy szemeik hozzászoktak az éjszaka homályához, a kontúrok egyre világosabbá váltak. Ott feküdt előttük, a Hegy tövében az óriási teremtmény, melynek méretei és alakja pont olyan volt, ahogy mi is el tudunk képzelni egy nagy

sárkányt. Nyugodtan pihent, talán elaludt, légzése lassú és mély. Ez a látvány egyszerre volt félelmetes és lenyűgöző. A falusiak, bár rettegtek, nem tudták levenni szemüket róla. A sárkány, aki az ősi legendák és mesék lényé volt, és eddig csak messziről láthattak belőlük egyet-egyet, ha szerencsájuk volt, most valóssággá vált előttük.

Az éjszaka mélyéből visszatérve, a kalandorok szíve még mindig hevesen dobogott a megtett út és a felfedezés izgalmától. A falu összegyűlt lakói, akik otthonaik melegében vártak, szorongva és egyben kíváncsian figyeltek, ahogy Marcus elkezdte mesélni történetüket. A levegő megtelt suttogással és halk csodálkozással, amikor a bátrak reszkető hangon, leplezetlen izgalommal újságolták, hogy a folyóparton, a főveny homokján egy valódi, hatalmas sárkány nyugszik.

A hír, mint a villám, suhant át a kis közösségen, mindenki arcán megjelent a hitetlenség, a félelem és a csodálat keveréke. A gyermekek szemében tündöklő izgalom, a felnőttekben pedig aggódó tekintetek. A Potenciában élők mindig is hallottak legendákat és mendemondákat a túlparti szigetről, melyet sárkányok laknak. Sokan állították, hogy láttak már sárkányokat, de aki még nem, azok nem feltétlenül hitték el, hogy igaz. Az biztos, hogy azon az éjszakán senki nem aludt jól a faluban.

De az élet megy tovább, ezért hát, teltek-múltak a napok, és attól fogva nem mertek menni sem a vízpart, sem a Hegy felé. Pedig bőven akadt volna tennivalójuk a hegyoldal buja kertjeiben. A fazekasokra, téglásokra fenyegetett a legnagyobb veszély, mert az agyagot a Hegy lankáiról, a parthoz közlelről szerezték.

Ők nevezték el a sárkányt, bár költők nem voltak ugyan, mégis versikébe foglalva akadtak a névre: „Éhes mély a gyomra, a sárkány neve Gyorma”. Gyorma pedig látszólag bevetette magát a Hegy erdeibe. Az éhes hüllő egyre csak garázdálkodott, pusztította az erdő vadjait, megtizedelte a háziállatokat. Ha valamelyik merész helyi lakos vagy egy messziről jött Aquincumi át akart kelni a Hegy erdein keresztül, akkor az a karmai között végezte, mert többet senki nem látta.

Műemlékek és épített emlékek c. gyűjteményből

Már hosszú ideje rettegésben tartotta a parton rekedt sárkány a vidéket, amikor Marcus azt a parancsot kapta Hadrianus kormányzótól Aquincumból, hogy a birodalmi határ megerősítése folytán építtesse tovább az utat Potenciánát elhagyva dél felé, a Danubius mentén.

A 17-es kilométerkötől nem messze állt már egy praesidium, egy őrtornynál nagyobb, de a katonai tábornál kisebb, kb. 100 katonát befogadó erőd. Ez az erőd védte a falu lakóit is egy esetleges barbár betöréstől. Marcus, ismerve a kormányzót, sürgősen a közeli Campona településről hívott el munkásokat és szakembereket, hogy elegendő kéz legyen az útépitéshez és a limes megerősítéséhez. A megérkezett mérnökök és tervezők megbeszélést tartottak, megvitták, merre vezessen az út nyomvonala.

A tárgyalás középpontjában állt a táj adottsága, a lehetséges akadályok, mint például maga Hegy, valamint az, hogyan lehetne a legbiztonságosabban és leghatékonyabban megvalósítani az útépitést a katonai és civil célok szolgálatában. De rómaiak voltak, és tudták, hogy két pont között legrövidebb út az egyenes. Elhatározták, hogy nem kerülnek meg a Hegyet, hanem megfelelő helyet keresnek, ahol felkapaszkodnak majd rá az út.

A falusiak aggódomba figyelték, ahogy a római szakemberek csapata a hegy felé vette az irányt. Látták, hogy az útjuk azon a bizonyos területen vezet keresztül, ahol Gyorma, a sárkány is tanyázik. Marcus is odasúgta, figyelmeztette őket: „Ne menjetek arra, jó urak! Azon a vidéken egy kegyetlen sárkány él, aki már sok bátor lelket vitt a vesztébe.” Azok mosolyogtak csak rajta, de azért pár katonát hívtak magukkal – mindenki megnyugtatóására.

Bátorságuktól elvakítva nem vették figyelembe a helyiek óvatosságra intő szavait. Határozott léptekkel és elszánt tekintettel indultak meg, és bizony felbaltoltak a Hegyre körbenézni, bementek az erdőbe. Lehetséges, hogy valóban eljutottak a hegy csúcsára, szemügyre vették a környéket, és felmérték a legjobb útvonalat a tervük számára, de már senki nem tudta meg tőlük, mit láttak, mert egyikőjük sem tért vissza. A sárkány meglátta őket, és megette mindent. Mit tudja ő, hogy ki mérnök és ki szarvas. Az ő szemében egy mérnök, aki ösvényt próbál keresni a hegyen, vagy egy szarvas, ami az erdőben legelész, egyaránt csak egy dolog volt: zsákmány. Gyorma, aki már egy ideje uralkodott ezen a vidéken, kevés különbséget tudott tenni az élőlények között, amikor éhes volt.

A hegyi csendet csak a csapat lépteinek zaja törte meg, ami egyenlő volt az invitálással a sárkány számára, hogy vadászatra induljon. Az, hogy az emberek milyen céllal érkeztek – legyen az útépités vagy bármilyen más nemes törekvés –, nem számított neki. Éhségét kellett csillapítania, és ebben a pillanatban minden, ami mozgott és életben volt, csak a következő falat lehetőségét jelentette üres bendőjének. Ahogy az idő telt, a helyzet egyre kilátástalanabbá vált az útépitők számára. A sárkány olyan akadályt jelentett, ami miatt nem lehetett megközelíteni a hegyet, sem pedig behatolni az erdő mélyére. Marcus és a helyi öregek is azt javasolták, hogy az út kerüljön, és hagyják meg az erdőt, a hegyet Gyormának:

– Nem ér meg több áldozatot az a pár száz lépés – mondták.

De most már a katonák is ragaszkodtak az egyenes útvonalhoz, semmiképp nem akartak kerülni Gyorma miatt, nehogy nevetség tárgya legyen a légió Hadrianus előtt. A munkások, a katonák és a helybeliek közben elértek az erődtől a Hegy aljáig az út építésével. Szorgalmasan végezték a munkát a szakemberek vezetésével. Az út alapját képező kőlapokat a falubéliek gondosan helyezték a meszes, kavicsos keverékbe, miközben Marcus figyelmesen szemlélte a munkálátokat.

Éppen egy ilyen pillanatban, amikor a kőlapokat a helyükre rakták, Marcusnak eszébe jutott valami. Elgondolkodva állt, és arcán megjelent az a bizonyos „heureka” pillanat.

– Itt ez a mész. Kitaláltam, hogyan bánjunk el a sárkánnyal! – kiáltott fel, megdöbbenve a munkásokat és a katonákat egyaránt. Azonnal a parancsnokhoz sietett. A centurió meghallgatta, és elismerően bólintott. Egy csoport katonát és vadászt vezetve, elindultak egy távolabbi, vadban gazdag erdőbe, ahol elejtettek egy méretes szarvasbikát. A vadat a faluban hasán hosszában felvágták, kibelették, majd a megüresedett részt zsákba töltött oltatlan mésszel töltötték ki. Végül az állat bőrét gondosan összevarrták, hogy a mész ne szívárogon ki, és a szarvas külsőleg sértetlennek tűnjön.

Már csak néhány bátor lélekre volt szükség, akik vállalják a veszélyes küldetést: elvinni a mérgezett csalétket közvetlenül a sárkány közelébe. Marcus tudta, hogy ez nem lesz könnyű feladat, ennek ellenére elsőnek jelentkezett, önként, mert bátor volt, és szerette a kalandokat. A faluból még hárman jöttek: egy tapasztalt vadász, aki ismerte az erdő rejtelseit; egy gyors lábú futár, aki híres volt ügyességéről és gyorsaságáról; és egy bátor katona, aki már többször is szembeszállt veszélyes ellenségekkel.

Az előkészületek után, kora hajnalban, amikor még a sárkány is mélyen aludt, a csapat elindult a hegy felé, a mérgezett szarvasbikát egy hordágyon cipelve. Az út veszélyekkel teli volt: sűrű bozótokon, meredek sziklafalakon kellett átküzdeniük magukat, és minden zajra, minden reccsenésre figyelniük kellett, nehogy felébresszék az alvó Gyormát. Ahogy elérkeztek az óriási hulló tanyájához, a vadász jelet adott a többieknek, hogy csendesen, a lehető legóvatosabban helyezték le a csalétket. Halált megvető bátorsággal egy olyan helyre rakták le, ahol a sárkány könnyen

észreveheti, amint felébred. Aztán úgy szaladtak vissza a faluba, ahogy csak a lábuk bírta. Már csak reménykedniük kellett, hogy a tervük működik, és a sárkány a csalétket választja reggelijéül.

Gyorma orrát a friss hús illata élesztette fel álmából. Álmos tekintettel vette észre a fűben heverő szarvast, és először óvatosan, szinte tiszteletteljesen körbeszaglásztta. Ritkán akadt ilyen könnyű prédája. A vad szaga oly erősen csábította, hogy szinte azonnal elfeledkezett minden óvatosságról. Nyelvével a szája szegletét nyalogatva, egy apró, kíváncsi bökdöséssel tesztelte a szarvas állapotát. Meggyőződve arról, hogy zsákmánya védtelen, rávetette magát, és azonnal felfalta.

Már elsőre érezte, hogy valami nincs rendben. A hús íze furcsa volt, nem olyan, mint amire emlékezett, vagy amit várt volna. De az éhség és a zsákmány iránti vágy erősebb volt minden elővigyázatosságnál, így tovább folytatta az evést, amíg a szarvasból nem maradt semmi.

Kezdte rosszul érezte magát, és úgy döntött, hogy a víz talán segíthet enyhíteni a kellemetlen érzést. Elindult a folyó irányába, remélve, hogy a friss, hús víz megnyugtatja gyomrát, és enyhít a fájdalomon. Amikor elérte a partot, mohón a víz fölé hajolt.

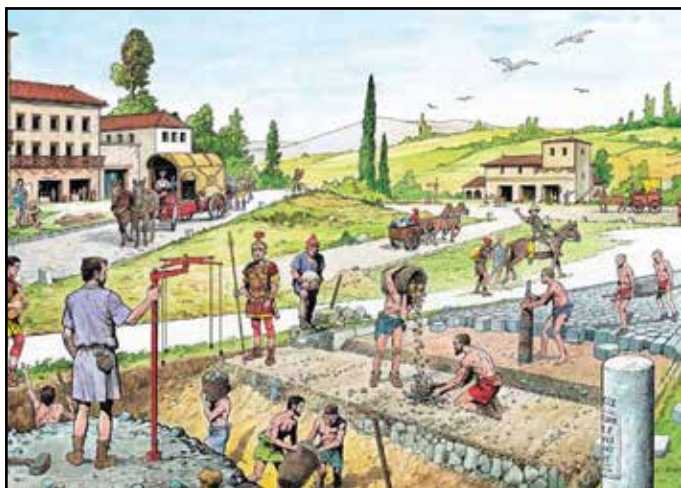
Ahogy a gyomrában lévő oltatlan mész találkozott a vízzel, valóságos katasztrófát okozott: lúgot képzett, heves reakcióba lépett hő és nyomást termelve. Nagy fortyogással és bugyogással kezdett égni a sárkány bendője, iszonyatos fájdalmat okozva a hatalmas lénynak, az egész testét belülről égette.

Tehetetlenül vergődve elindult a hely felé, ahol mindig aludni szokott. Ide-oda ténfergett, szájából hab szívárgott, miközben borzalmas ordításokat hallatott. Az egész vidék zengett tőle, mintha a föld is reszketne a szenvedéstől.

Valahogy sikerült elérnie a hegy tetejét. Ott, ahol annyi éjszakát töltött el, a csillagokat és a holdat bámulva. Ahogy odaért, összeesett. A fájdalom már elviselhetetlen volt Gyorma számára. Tehetlenségében hatalmas, karmos mancsaival a hegy oldalát kezdte kaparni, miközben csúszott lefelé. Kínjában, ahogy vergődött, óriási vájatot mart a hegybe, mintha csak ketté akarná vágni azt. A fájdalom utolsó elkeseredett, szomorú kitörésében a sárkány egy irdatlan ordítással kilehelte lelkét. Ez az ordítás, amely megrázta a hegyeket és a völgyeket, Gyorma utolsó üzenete volt a világnak.

Amint a hír elterjedt a faluban, hogy a sárkányt végre legyőzték, az emberek szívét megkönnyebbülés és öröm töltötte el. Nem kellett többé félniük a hatalmas hulló pusztításától, amely oly sokáig tartotta rettegésben őket. Három nap és három éjjel tartott az ünnepelés, amely során a falu minden lakója részt vett a közös örömben. De ünnepeltek a katonák és az útépítő csapat tagjai is.

A római parancsnok és Marcus maga ment fel aへgyre megnézni, mi történt a fenevaddal. Akkor vették észre a hegybe vájt mélyedést, amit a sárkány karmai szinte egy völgykatlanná kapartak. Mindjárt ki is találták, merre kell folytatni az út építését, úgy döntöttek, hogy pontosan ezen a nyomvonalon keresztül folytatják. A rómaiak útépitése sikeresen befejeződött Potenciánában, a kettészelt Hegyen át.

Útépités

A helyiek a sárkány történetére emlékezve a mélyedést Gyormának nevezték el. A legenda szerint a sárkány karmainak nyomát ma is őrzi a hegyoldal, mint egy örök emlékeztető a múlt eseményeire. Aki kételkedik ebben a történetben, vagy egyszerűen csak szeretné saját szemével látni ezt a természeti csodát, az jöjjön el. Ott, a hegyoldalon sétálva, nem csak a legendás történet elevenedik meg, a látogató maga is részese lehet annak a varázslatos atmoszférának, amit a hely kínál. Az érdi parton a Duna lassan hömpölyög tovább, hordva magával a múlt emlékeit és a jövő ígétét.

Gyorma története tovább él örök emlékeztetőként, hogy a világ tele van rejtett csodákkal, amelyek csak arra várnak, hogy felfedezzük őket.

× **Marcus Ulpius Quadratus**, curator viarum, utak őrzője, magas rangú aquincumi tisztviselő. Hadrianus Aquincumi kormányzása idején, a 2.század elején töltött be magas rangú pozíciót, sírját az 1880-as években tárták fel a Pécs felé vezető déli vasút építésekor az Őrsi és a Porcsinrózsa utca találkozásának környékén. A közelben, kissé északabbra találták meg, és tárták fel a villáját is. Híres a lelet az eltemetett és jól megmaradt lovaskocsiról. Valószínűleg 75-80 körül született, és 161-ben halt meg.

A történet valós eseményeken alapul. A szereplői kitalált alakok, mindennemű egyezésük a valósággal csupán a véletlen műve.

Büki Attila 75!

Büki Attila 1992-ben hozta létre a Xénia Könyvkiadót és Oktatási Stúdiót. Ezzel olyan könyvek kiadását támogatta, amelyek az akkori magyar művelődéstörténetből és sajtótörténetből hiányoztak. Elindította és tíz éven át működtette a vidéki újságírást segítő Gárdonyi Géza Újságíró Iskolát – idézi fel a történeteket Cs. Varga István.

Büki Attila költő, író, szerkesztő, könyvkiadó, szabadon szolgáló alkotó születésének 75. évfordulójára, Mályvaszínű napok címen, három részre tagolódó novellák, szkeccsek gyűjteményét a Magyar Nyugat Könyvkiadó „bábáskodta fényre” – Gyurácz Ferenc kritikus, irodalomtörténész, szerkesztő, könyvkiadó jóvoltából.

A kiadás munkálataiban közreműködött: Baka Györgyi, Kiss Sándor, M. Nagy Péter, Sebestyénné Majrowska Ewa és Petőné Kiss Marianna.

Büki új könyvének fülszövegében Kiss Dénes Szauruszok hajnalban című, 2005-ös, magánkiadású verskötetének Meghitt köszöntőjéből idézi: „Magyarországon az a szegénység, amely egyszerre lelki, szellemi és anyagi, siettetni az általános romlást. Gyöngíti az egész ország szellemi erejét.” Arra figyelmeztetett, hogy „Egyre alacsonyodik a művelődés értéke és szerepe a társadalomban. És mind nagyobb lesz a züllés, mert szolgák által vezényelt lélek-szauruszok virágos kertekben taposhatnak...”

Büki Attila (Kiss Attila) 1948. okt. 7-én, Szombathelyen született. Az általános iskolát felnevelő, a költő nevét adó falujában, Bükön végezte. Sopronban, a Széchenyi István Gimnáziumban érettségizett. Lentiben, Zajdán teljesített katonai szolgálatot, koptatta a „surranót”. Szombathelyen szerzett népművelés – könyvtár szakos diplomát. Újságírói, színjátszó- rendezői, képzőművészeti és közigazgatási tanulmányokat folytatott...

1972 és 1984 között különböző közművelődési munkakörökben dolgozott Hegyfalun, Kapuváron, Győrben, Budakeszin és Budapesten. 1984 és 1989 között a Magyar Újságírók Országos Szövetségének osztályvezetője. A Pest Megyei Önkormányzat sajtóosztályának főtanácsosa. 1995 – 1997 között a Róth Miksa Üvegmuzeum igazgatója. 2004 és 2008 között Ócsa Önkormányzatának művelődési referense, főtanácsosa.

Madár János mutat rá arra, hogy Büki Attila a Magyar Vasárnap Írásművészet című interjú-sorozatában jelentős írókat, költőket szólított meg: Kiss Dénes, Kósa Csaba, Köntös-Szabó Zoltán, Mátyás Ferenc, Papp Lajos. Ezzel párhuzamosan képzőművészek munkásságát is bemutatta a Művészvilág című lapban: Tassy Klára, Eigel István, Zsigmond Katalin, Giczy János, Ányos Imre... A Magyarország című lapban pedig értőn szólt Tóth Menyhértről, Samu Gézáról, Gaál Józsefről írt, akik a magyar képzőművészet nagykövetei voltak a sevillai világkiállításon.

Büki Attila javaslata alapján jött létre 1989-ben a Magyarok irodalmi folyóirat a Szekszárdon működő Babits Könyvkiadó gondozásában. Három éven át irodalmi szerkesztője volt a lapnak, majd a Magyarország című hetilap főmunkatársa. 1994 őszén felkérték a Heti Újság vezetőszerkesztőjének. Aztán a Nép-Barát képes hetilap főszerkesztője lett. Kezdeményezésére jött létre 2000-ben a Duna-part című irodalmi, kulturális és társadalomtudományi folyóirat, melynek tíz éven át alapító főszerkesztője volt. A kiadvány íásaiban fellelhető a kor társadalmi folyamatainak elemzése, a hiátusok és eredmények felmutatása... A szerkesztő azt vallotta: az irodalom össznemzeti tudatfejlesztési feladatok ellátására is kiterjeszthető...

Kezdeményezője volt – Kósa Csaba, Kiss Dénes, Balaskó Jenő, Járai Judit, Illés Sándor, Chrudinák Alajos, Pálffy G. István és mások társaságában – a Sajtószabadság Klub megalapításának, majd a Magyar Újságírók Közössége létrehozásának. Kósa Csaba kérésére Büki Attila készítette el az új szervezet, a MÚK működési és szervezeti felépítését reprezentáló tervezetet. Később pedig a közösség által elindított Mórícz Zsigmond Újságíró Iskolában műfajelméletet oktatott...

Büki Attila 1992-ben hozta létre a Xénia Könyvkiadót és Oktatási Stúdiót. Ezzel olyan könyvek kiadását támogatta, amelyek az akkori magyar művelődéstörténetből és sajtótörténetből hiányoztak. Elindította és tíz éven át működtette a vidéki újságírást segítő Gárdonyi Géza Újságíró Iskolát (Nyíregyháza, Hódmezővásárhely, Szolnok, Győr, Salgótarján, Sárvár, Sopron...). Gondolatok a megvalósításig – alapismeretek újságíróknak – címmel Végh Miklóssal és Szalai Máriával tankönyvet írt, amely kiadványt ajánlott irodalomként ma is olvassák a média szakos egyetemi hallgatók. A Xénia Könyvkiadó alapító vezetőjének köszönhető az ars sacra latin elnevezés ma már egyre ismertebb magyar gyűjtőfogalma: szent művészet. Ezzel a címmel két könyvem is megjelent: Szent művészet I-II. (1994; 2000.) (Rónay László és Jókai Anna is figyelmeztetett: „A mai ember úgy fél a szent szótól, mint ördög a tömjénfüsttől.”)

Büki első verskötetének címe a szülőtte tájhoz, az Alpokaljához kötődik: Arcomon szél söpör. Neki a Borostyánkő úton csengetett zárórára az elhagyott ifjúság. Máig tagja a ma már csak virtuálisan létező Soproni Fiatalok Művészeti Kollégiumának. Többek között Kiss Dénes volt ifjúkorának egyik leghívebb szellemi kézvezetője.

Költészete valami fontosat őriz a poézis lényegéből, olyasmit, ami valóban a homo faberrel tart rokonságot. A szavak legkreatívabb formáját, legszuggesztívebb erejét a poézisben találta meg. Lírikusi karaktere szerint vállal részt a magyar és a világirodalom örökségéből. Tudja, a nyelv még köznapi változatában is metaforikus. A jó vers kifejezhet szociális, szociológiai és nemzeti tartalmakat is. A költői, esztétikai formálás lehetőségeit, a műgond követelményeit a végtelenre nyitja. Kötetcímei, verseinek címadásai karakteresek. Egyik különösen kifejező öndefiníció-

ja: Szolgálni küldött közénk az Isten, melyet barátja, Anyos Imre festőművész emlékének szentelt.

Kovács József László professzor, a hajdani soproni bencés öregdiák, nyelvjárásokat is ismerő német nyelvtudásával, tehetsége és szorgalma révén a soproni írástudók doyenje, példaképe, a ráckevei és a budaörsi múzeum alapítója. A Soproni Parnasszus (Sopron-Ödenburg kétnyelvű irodalma a kezdetektől napjainkig c. könyvében – Lucidus Kiadó, 2003 – méltó helyet jelöl ki számára a Soproni Helikonon: „Büki Attila nagy nyeresége soproni – dunántúli irodalmunknak.”

Zentai László, a szintén soproni születésű költő és író – a Sarkady Sándor által alapított Soproni Füzetek jelenlegi főszerkesztője – vette észre elsőként: Büki a magyaros verselést a 80-as évek közepétől a tonális vershagyománnyal tette változatosabbá, a szaggatottabb, tördeltebb atonális hangzással pedig erőteljesebbé. Jellemző ismérve a kevésszavúság, a képi és gondolati összefogottság, a kiélezett konfliktusok versbe emelése.

A látványt a képzelőerő látomássá változtatja a művészetben. Az Alpokalja világát, emberi sorsait felmutató, drámai tömörségű lírája így válik tanulságossá: tájélménye magyar sorssá. A haza- és visszatérés szülőföld-élményei, emlékei versbe épülnek. Mindmáig elevenen él Büki Attilában is „Az a tájék, mely mindig visszavon...” (Juhász Gyula) De nem a Juhász Gyula-i lemondó, elégikus versbeszéd az övé: „Az a tájék, mely elérte mindég / Az én rokontalan nagy bánatom!” Az élet értékét és szépségét sosem tagadja. Megtalálja tájban és emberben a rokon lelket és otthonosnak érzi magát. Ez az identitás a lényeg Nyugat-Dunántúlról, Sopronról, a Hanságról szóló verseiben is. Benne is az ember, a magyarság sorsa, öröme, szépségvágya, bánata tárgyiasul. Elődeit, jeles kortársait érzi és idézi vigasznak. A költő önmaga lelki életének földrajzát tekinti át. Tájhoz és hazához nem ideologikusan kötődik, hanem létmélységűen, személyes hitellel. Háborút vesztett, a letiport forradalmú magyarság élete és sorsa, a pusztulás és önpusztítás képsorait idézi szembesülő látásmóddal.

Bertha Zoltán pontosan és tömören fogalmaz: Bükinél a „szelíd, lágy rezignáció, halk elégikusság (...) vibráló nyugtalanságot, diszharmoniót takar. Ez a

szorongó nyugtalanság teremti meg a versformák változatosságát is, mely rövid, aforisztikus-játékos, vagy átképzéletes soroktól a dalszerűen kötött dikcióig gazdag érzelmezhullámvázú szabadversektől tömör, összefogott prózaversekig terjed.”

Büki valló és vállaló lélekkel állít emléket Ízes Mihálynak, a Soproni Fiatalok Művészeti Kollégiuma egyik alapítójának, a tehetséges, kallódó és tragikus sorsú költőnek. Mélységes, azonosuló szeretettel idézi meg alakját, sorsának tanulságait, nemet intésbe szelídült lázadását a kiszolgáltatottság, a hit és szeretet nélküli közönyös világában: „Miska! (...) Ha még időnként a túlsó partról visszanezel, láthatod, / ki köt alkut a csönddel, s akikre vártál, nem jöttek el (...) Testem megrepedt nádszál. Írd fel a túlsó part / márványkövére, hogy sorsom determinált.”

Az átélt magányról, a betegség testi, a tudat lelki fájdalmairól sokáig csak rejtjeles szemérmességgel írt, aztán döbbenetes hasonlatot talált kifejezésére: „boldogtalan / és eszeveszett árva / mint szív alatt / a kihordatlanok.” Kötetének mottóját érvényesíti: „Nem azért írtam lélekemészítő tapasztalataimról, hogy siránkozzam, hanem azért, hogy megerősítem az emberléptékű világot.”

Elmentek a lélekben sebzettek c. versét Sarkady Sándornak, a genius locit Sopronban megtestesítő költőnek, írónak, műfordítónak, irodalomszervező főiskolai tanárnak szenteli. Sarkady rendszeresen közölte Büki Attila verseit, írásait az általa alapított és szerkesztett Soproni Füzetek irodalmi-művészeti évkönyvben és a Várhely című folyóiratban. Bősze Balázs költőhöz, íróhoz, a soproni irodalomszervező jó baráthoz szívbeli barátság fűzte. Büki nemcsak a Répce-síkon, nemcsak a Rábaközben, hanem országosan is ismert költő, újságíró, festőművész lett. Bárhol élt és lakott, mindenütt lokálpatrióta maradt, és sohasem lakájpatrióta, főképpen pedig nem lokálpazarita. A nevét ismertté tevő egyik szép vallomása a Sarokház, amely Bükről szól.

1969-től napjainkig irodalmi, képzőművészeti és számos kulturális rendezvény szervezője, szereplője, szülővárosának könyvtárban és a gyógyfürdő klubkönyvtárában. Általa ismerhették meg a bükiek Szabó András előadóművészt, Hevér Zoltán költőt, Adonyi Sztancs János író, költőt, Sarkady Sándor

költőt, Bösze Balázs, Zentai László költőt, író, a művészettörténész Kelényi István egyetemi docent, költőt, Csákányi Eszter színészt és más kiválóságokat is. Kubik Anna Kossuth-díjas színésszel is találkozhatott a büki közönség a Csavarvonal című Büki-verskötet bemutatóján.

Büki Attila sokat tud arról is, hogy 1992. március 14-én a Sajtószabadság Klub tagjai hogyan alapították meg a Magyar Újságírók Közösségét. Kósa Csabát, a Magyar Fórum főszerkesztőjét választották meg a MÚK vezetői tisztségére. Akkor a 15 fős elnökség tagjai között volt többek között: Stefka István, Chručinak Alajos, Fekete Gyula, Járai Judit, Kósa Csaba, Moldoványi Ákos, Murányi László, Pálffy G. István és Vödrös Attila is. (A magyarországi médiaháború története. Média és politika 1989–2010. Szerk.: Paál Vince)

1992-ben Büki Attila megszervezte a Büki Művésztelepet. A telep művészeti vezetésében Kesztyűs Ferenc festőművész vett részt. A művésztelep öt éven át működött. Célja az volt, hogy kortárs képzőművészek meghívásával és a Bükön készített alkotásaik felajánlásával képtárat hozzanak létre. Jöttek az ország minden részéből képzőművész ismerősei, barátai, Giczy János és Horváth János, Szabó Lajos Munkácsy-díjas, akkor már világszerte ismert festőművész, aki a magyarországi portréfestők közül a legkiválóbbak közül való. Bükön alkotott Molnár József, Orosz László, eljött Szlovéniából Salamon Árpád (nemzetközi díjakkal kitüntetett) grafikus és festőművész és Hedviga Vidmar, a konyicei képzőművészek alkotótáborát szervező, kísérletező festőművész. Ugyancsak alkotott itt Csík István Derkovits-ösztöndíjas majd Munkácsy-díjas festő- és iparművész – írja visszaemlékezésében. „A művésztelep szervezéséért, vezetéséért dr. Kesztyűs Ferenc és jómagam sem fogadtam el fizetést, tiszteletdíjat sem. Ugyancsak ún. társadalmi munkában írta meg A Répce-sík művészei – Die Künstler von Répcesík című kétnyelvű katalógust, ismertetőt a művésztelepről és az ott alkotókról. Dr. Vezényi Pál sem kért honoráriumot fordításáért.” Büki Attila gyakran idézi, állítja elének Felsőbüki Nagy Pált (Sopron Vármegye országgyűlési követét, az MTA igazgatótanácsának tagját. A Széchenyi által is nagyra becsült politikust kelti életre A legderekabb ember című monodrámájában. A Kalligrafikák a kölyökkorból című gyermekkorának éveiről szóló költeményében írja: „...felszökik a föld alól / hallgat-

ni nemzete nyelvét / – »a magyar Cato« – Felsőbüki Nagy Pál.”

Az 1980-as évek derekán Valkai Zsuzsannával együtt arra vállalkozott, hogy bemutassák az első magyar pszichiátriai múzeum képzőművészeti anyagának sajátosságait. Kutatásaik lehetővé tették, hogy olyan ismeretanyagokat nyújtsanak, melyek a tudományos ismeretterjesztés eszköztárával teszik közérthetőbbé az elmezavarok tüneteit, kialakulását, kóros folyamatait és megnyilvánulási formáit. A közzé tett festmények, grafikák... ismertetései egyben azonosító jegyek a betegség megközelítéséhez, egy drámai folyamat kiteljesedéséhez. Az Üzenetek a Sárga Házból. Belső képek könyve első kiadása 50 ezer példányban jelent meg. Az 1988. évi megjelenése óta oktatási segédanyag az orvosi egyetemeken, a lélektannal, művészetterápiával foglalkozó felsőoktatási intézményekben.

Büki társszerzője a Gondolattól a megvalósulásig című hírlapírók kézikönyvének. Ő írta a Műfajok a sajtóban és a Laptervezés, tipográfia című fejezeteket. A könyv ajánlott oktatási segédanyag a kommunikációt és újságírást oktató felsőoktatási intézményekben. A rendszerváltozást követően Budapesten művészettörténetet tanít az Európai Politechnikum idegenforgalom és idegenvezető szakos hallgatóinak (1993–1998). A Gárdonyi Újságíró Akadémián műfajelméletet és írásművészetet oktat 1993 és 2001 között.

Időközben országjáró jószolgálati előadássorozatokon vesz részt. Például 1991-ben és 1992-ben a Haza és Haladás Alapítvány felkérésére az azóta égbe költözött Király Edittel (szerkesztővel, a Magyar Rádió akkori elnökhelyettesével) és az azóta ugyancsak elhunyt Balaskó Jenővel (költővel a Ring című havilap főszerkesztő-helyettesével) és Dinnyés József dalutalajdonos előadóművésszel, dalszerzővel járták az országot. Műsoraikat a helyi televíziók gyakran egyenes adásban sugározták. Büki Attila Határfa című költeményéről nevezték el a Soproni-hegységben azt az osztrák magyar államhatár mellett lévő emlék- és pihenőhelyet, ahol az a 250 éves bükkfa állt, melyről a költő a Magyar Televíziónak – Szabados Tamás filmrendezővel és operatőrrel együtt – készített filmet. Dr. Csóka Pál természetjáró, gyermekorvos kezdeményezésére létrejött emlék- és pihenőhelyet az irodalmi emléktáblával, melyen a Határfa című Büki-költemény egyik részlete olvasható – 2017. március 18-án avatták fel. A természet szépségét dicsőítő költemény

egyben felidézi Európát és a Sopronhoz kötődő jeles történelmi személyeket is.

Verseskötetei: Arcomon szél söpör (Kapuvár, Városi Tanács, 1978); Szélfútt szavak (Antikva Kiadó, Bp., 1986); – Havas utak szárnyain (bilingvis, magyar és francia nyelven. Megyei Könyvtár, Békéscsaba, 1987); Mire hazaérünk (Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1990); – Télidő (Jász-Kun Kiadó, Szolnok, 1991); Magyar határ (Xénia Könyvkiadó, Bp., 1998); Félvilág. Válogatott és új versek (Xénia Könyvkiadó. Örökség Könyvműhely, Bp., 2004); Versmozaik (Syllabux Könyvkiadó, Budapest, 2011.) A kötet kritikai visszhangjában kiemelkedik Bakonyi István: Büki Attila versmozaikjai című recenziója (Lyukasóra, 2011. 34. sz. 52.); Csavarvonal. Versek és fordítások (Magyar Nyugat Könyvkiadó, Vasszilvágy, 2014.); Túl a Golgotán. Verses hangoskönyv (Duna-part Művészeti Asztaltársaság, Bp., 2014.)

Drámakötetei: Sára holdja (Hungarovox Könyvkiadó, Bp., 2007); Századok lépcsőin (Syllabux Könyvkiadó, Bp., 2012); (Hany Istók c. zenés mesejátékát a Bartók Kamaraszínház (2007); a Föld szerelmese (2011) c. drámáit a Budapesti Képzőművészeti Színház mutatta be.); A mi időnk. Drámák és drámafordítások. Bp., Syllabux Könyvkiadó, 2018.

Weöres Sándor is tervezte, hogy mesejátékot ír Hany Istók történetéről. Büki Attila Kapuváron gyakran találkozott a Hany Istók legendájával. Közel harminc éven át hordozta magában a népmesei elemekben bővelkedő történetét, míg a Bartók Kamaraszínház felkérésére megírta mesejátékát. A Hany Istókot ez a színházi társulat két éven át játszotta, szinte minden magyar nagyvárosban bemutatta. Büki Attila darabja Budapesten a színházak fesztiválján is sikert aratott. Mesekönyvei: Három mese (Gyöngyharmat Kiadó, Cegléd, 2006); Almába zárt madárka (Foldatoy Kiadó, Bp., 2009); Tanulmányok, esszék, riportok, cikkek, stb.: A gondolattól a megvalósulásig. Társz-szerzők: Szalai Mária, Végh Miklós (Press + Print Lapkiadó, Kiskunlacháza, 1992); Istendicsérők (Xénia Könyvkiadó, Bp., 1998); A Répce-sík művészei (Xénia Könyvkiadó, Budapest, 1998); Érdi séta (Xénia Könyvkiadó, Budapest, 2000); – Mit ér a világ? (Rím Könyvkiadó, Tokaj, 2005)

Fordításai: – Mari Vedin: Evelina és a kert – mese (Gyöngyharmat Kiadó, Cegléd, 2008); – Radu Macrinici: Kikötő – dráma (Duna-part, 2007); – Radu Tuculescu: Akvárium – dráma (Duna-part, 2008); – Radu Tuculescu: Vonat – dráma (Duna-part, 2009); – Kerstin Specht: A teknősbéka ideje – (Duna-part, 2011)

Büki Attila ismeri John Donne könyvét, zászlóként kitűzött címének szentenciáját: No Man is an Island – Senki sem sziget”. A folytatást is tudja: „önálló egész, minden ember része a kontinensnek. A konklúzió pedig világos: nem szabad izolálódunk.

Az Attilák rendjébe tartozó költőt idézem: „Ámulok, hogy elmúlok” Nagy Gáspár szerint múlik a jövőnk – jegyében egyre jobban érezzük a testi bajokat, a „mysterium passionis” testet gyötrő, lelket tisztító fájdalmait. Büki Attilára is ráillik Babits számvetése: „Én aki Jónás voltam, ki vagyok már? / Ki titkaidat tudtam, mit tudok már?”

Gratulálok. A gratuláció szó azt is kifejezi, hogy mennyire örülök, Vele együtt örvendek, öröme bennem is sokszorozódik. A gratulor magában foglalja a sikerméltatást, az örömnilyánítást. A gratus becses, értékes jelentésű. Kodály Jeles Napokhoz írt előszavában, a VIII. lapon olvashatjuk: „A jókívánság a civilizált embernek többnyire üres szó, a régi embernek szinte varázserejű érték lehetett, amit szívesen viszonzott tőle telhetően.” A jókívánságot komolyan gondolták és mondták, éppen ezért lélektől lélekig hatott, örömmel fogadták és örömmel viszonzták. Szívből kívánom a 75 esztendő Jubilánsnak: „Szűd teljék meg az öröm borával...” Adja az Ég, hogy mindaz, amit benned a Lélek már Bükön elkezdett, Sopronban, Kapuváron, Győrben, Budapesten, Érden megérlelt – egy új „őszikék” korszakban kiteljesedjék!

Cs. Varga István

irodalomtörténész, kritikus, szerkesztő,
egyetemi tanár

Tarnócziné Barabás Irén

Heltai Bálint

*(A Magyar Irodalomtörténeti Társaság
Pest Megyei Tagozatának vezetője)*

Kölcsey Ferenc: Huszt

Szerettem a Husztot tanítani. Olyan jó „szintetikus” lecke volt, annyi mindent lehetett érinteni: hexameter, pentameter, disztichon, epigramma, reformkor, váromok, klasszicizmus, romantika stb. Kölcsey „kirándulásai” Szobráncra, Husztra – ezekre a lakóhelyéhez közel eső, látókörébe eső szép helyekre.

A Szobránc körüli gyógyfürdőben kúrálta magát időnként. Így keveredett el Husztra is.

’Régi várban’ a címe a költemény első, 1825-ös változatának. (A teljes, végleges műalkotás keletkezési dátuma 1831.) Van rá példa a magyar lírában, hogy a címben szereplő földrajzi név kiemelkedő jelentőségű: A Hortobágy poétája, Nekünk Mohács kell (Ady), Hortobágyi dal (Fazekas), Jövendölés az első oskoláról a Somogyban (Csokonai) stb. De hát ha nem a címben van: „Él magyar, áll Buda még...” (Kisfaludy). A Huszt nem olyan magától értetődő a közolvasó számára, mint Mohács, Buda vagy éppen a Hortobágy, de érdemes eltűnődni azon, „szemlélődő olvasói magatartással” (zárójelben megjegyzendő: hogy ez a vers a magyar irodalomra oly jellemző „szemlélődő költői magatartás” szép példája is) – a „szemlélődő olvasó” előtt megjelenhet Szent László kora, reformáció – ellenreformáció, Bornemissza Péter az ő víg kedvében, kuruc-labanc küzdelmek. Jókai Mór is: A huszti beteglátogatók c.novellája későbbi keletű, de a mai olvasónak ez is eszébe juthat a címről.

Szép kis szintézise a magyar történelemnek-irodalomnak. „Parainésises” tanító epigramma.

A ’rémalak’ szerepeltetése kissé „Hamlet”-es. De itt, a vers végső változatában sem nem ijesztő, sem nem bosszút kívánó. Bölcs. Éppen az előre tekintő, cselekvő hazafiságot ajánlja. „Nem nézek én, megvallom, annyit hátra, mint sok hazámfia, hanem inkább előre; nincs annyi gondom tudni valaha, mik voltunk, de inkább átnézni, idővel mik lehetünk, és mik leendünk. A múlt elesett hatalmunkbul, a jövendőnek urai vagyunk...” (Széchenyi: Hitel 1831) Több elemző állítja, hogy Kölcsey a Hitel hatására tudta befejezni költeményét.

A balkezességről – röviden

Amikor a lányomat ötéves korában próbáltam az iskolai feladatokra felkészíteni, akkor sokat bajlódtam vele. Tudtam, hogy balkezes, mert már a korai rajzaiban megmutatkozott a színes ceruzák használata közben. Ráadásul az édesanyám is balkezes volt. Viszont más a rajzolás, és más az írás.

A fák egy rajzon egymás körül vannak. Az írás a jobbkezeseknek balról jobbra történik. A balkezesek azonban jobbról balra kezdenek betűket írni egymás után, amíg nem mondják nekik, hogy úgy nem jó. Utána pedig próbálnak helyes irányba írni, de nem látják a bal kezükkel leírt betűket úgy, mint a jobbkezesek. Ezért horog alakba formálják a kezüket, és fentről vezetik a sort, amíg a jobb kezesek alulról. Az első osztályos tanító néni tudta, hogy a pad bal oldalára kell ültetni, mert így a padtársával nem ütközik a könyökük.

A lányom sokat szenvedett a jobbkezes ollóval. Abban az időben még nem nagyon lehetett kapni balkezes ollót. Azért nem könnyű a balkezesek élete, mert olyan világban kell boldogulniuk, amelyet szinte teljesen a jobbkezeseknek rendeztek be.

A balkezesek általában nehezebben tanulnak meg autót vezetni a helyes lábhasználat miatt. A fék- és gázpedál működtetésére gondolok. Viszont előnyben vannak a sportban. Egy balkezes ellenfél nehezen kezelhető egy jobbkezes ellenfélnek.

Nagyon sok híres ember volt balkezes: zenészek, festők, labdajátékosok és még sokan mások.

Paul McCartney, Pablo Picasso, Leonardo da Vinci, Michelangelo, John McEnroe, Albert Einstein...

Amikor grafológusként hallgattam az előadásokat, és a balkezességről volt szó, akkor felhívta a figyelmünket az előadó, hogy a balkezeseknél a pályaválasztás idején érdemes megnézni, hogy milyen pályához éreznek kedvet. Az energiájukat abba a szakmába fektessék, amit szívesen gyakorolnak.

Érdekes: Östörténeti bizonyítékok szerint őseink között sokkal több volt a balkezes, mint a mai emberek között. A barlangfestmények 33 százaléka bal kézzel készült.

Varga Katalin

Felhasznált szakirodalom: Diane Paul: Balkezesek kézikönyve

CEREG (Grafológiai Kutatások és Tanulmányok Európai Köre) Magyarországi Képviselőtársaság grafológus képzőjében szerzett tanulmányaim jegyzetei

Móczár Csaba

A HETEDIK

Amerikai bűnügyi thriller (1995)

Rendező: David Fincher

Ez az alkotás ma már klasszikussá nemesedett a maga műfajában.

Témája a HÉT FŐ BŰN bemutatása. De nem szorosan vallási, bibliai irányból közelít a cselekmény az emberi esendőség példáira, hanem inkább általánosságban egy PSZICHOPATA gyilkos szemüvegén keresztül, aki Istent játszva felkeres bizonyos embereket, akiket szerinte összeköt a hét fő bűn elkövetése. S önkényesen ítélkezik felettük.

Kevélység, fösvenység, restség, bujaság, torkosság, harag, irigység.

Ezeket az emberi gyarlóságokat, a bűnt és bűnhődést (esetünkben büntetést) és az ehhez szorosan kapcsolódó érzelmi elfojtásokat vagy épp kitöréseket elképesztő hitelességgel és brutális realitással mutatja be „premier planban” a film.

Rejtélyes és brutális gyilkosság történik New Yorkban.

Sommerset nyomozót nyugdíjazása előtt egy héttel bízzák meg a feladattal, hogy találja meg a tettest. Mellérendelik Mills nyomozót, aki feleségével újonnan költözött a városba. A nyomozók először nem jönnek ki egymással. Az idős rendőr bölcs és türelmes élettapasztalata szembenáll a fiatal, erős, talpraesett, ám ugyanakkor hirtelen habitusú, izgága Mills egyéniségével.

A közös munka azonban közelebb is hozza őket, sőt Mills elhívja kollegáját az otthonába. Felesége, Tracy Mills, nem szeret itt élni, csak férje munkája miatt tartott vele.

Hamar szimpátia és bizalmas kapcsolat bontakozik ki Tracy és Somerset közt. A nő megvallja félelmeit...és azt, hogy állapotos...

Közben újabb gyilkosságok történnek, és kiderül, van összefüggés a bűncselekmények között. Valaki módszeresen szedi áldozatait a bibliai hét fő bűn alapján. Már öt embert büntetett meg. A torkoskodót,

a kevélyt, a fösvenyt, a bujálkodót és a restet. Nyers brutalitással végezte ki őket. És módszeresen haladt a megkezdett úton.

A nyomozás azonban itt megtorpant. Nem volt újabb áldozat. Lassan lejárt az egy hét Sommerset nyugdíjazásáig, és úgy nézett ki, számára lezáratlan marad az ügy.

Ekkor egy váratlan fordulat következett: John Doe, a pszichopata sorozatgyilkos önként jelentkezett. Feladta magát. Senki nem értette. Mi nézők sem ezt az akkor még ide nem illeszthető darabkáját a mozaiknak.

Olyan mesterien van felépítve a film, hogy az utolsó néhány percig sem tudjuk megfejtetni a kegyetlen megoldást. Mindvégig feszültséget teremt a cselekmény, ugyanakkor teljesen eltereli a figyelmet a végkifejlet tragikus lehetőségéről, ami bekövetkezik egy elmebeteg agyszüleményének torz elképzelése miatt.

Doe annyit kér: vigyék őt a nyomozók egy elhagyatott helyre, és várjanak.

A helyszínen a két nyomozó és a gyilkos vár. Érkezik egy futárcoksi. Csomagot hoz. Somerset átveszi. Belenéz. És elborzadva látja meg benne Tracy levágott fejét.

Ordít, hogy Mills – aki mindvégig fegyvert tart a pszichopatára – tegye le a fegyvert.

Mills visszakiabál: Mi van a dobozban? – és társa gesztusaiból kitalálja a lehetetlent, az elfogadhatatlant: a felesége feje!

Elképesztő HARAG és düh tör fel belőle. Doe mindeközben teljesen közönyös hangon közli vele: – Elirigyeltem az életét, nyomozó. Szép feleség, aki várandós. Szép jövő. Az én bűnöm a hatodik, az IRIGYSÉG!

Mills teljes metamorfózison megy keresztül néhány másodperc alatt, és önkívületi állapotba kerül.

Fel-le hadonászik pisztolyával. Csatát vív önmagával, és tán az Igazi Istennel, aki biztos, hogy nem létezik – gondolja –, mert nem engedhet meg ilyen gonoszsgot. Majd hirtelen:

LŐ! És újra és újra... és büntet...és bűnhődik...és feloldozást nyer önmaga előtt... lelkiismerete szerint bosszút áll felesége gyilkosán... de a törvény szerint maga is gyilkossá vált, amikor nem tudott uralkodni érzésein, és önbíráskodva kivégezte a megkötözött és térdeplő fogvatartottat.

Beteljesedett hát a HETEDIK bűn is. A HARAG, ami Mills nyomozó lelkét marta.

Felesége halála miatt azonnali döntést hozott, és így John Doe – aki ismerte az emberi lélek reakcióit, örütsége ellenére – bevégezte elmebeteg, kegyetlen küldetését, melynek ő maga is áldozatul esik. Mindenki megkapta büntetését, az is, aki maga is bűnössé lett...

Ebben az olvasatban láthatjuk, hogy Doe – bár örült volt – vegytiszta fejjel hajtotta végre tervét, és a maga módján valóban „csak” bűnösöket ítél el, akik a biblia szerint is bűnös lelkek voltak, beleértve saját magát is. Tragikusan szomorú véget ér a történet. Ugyanakkor elképesztően életszagú és hiteles is, még ha fikció is a sztori.

A színészek játéka és a köztük lévő párbeszédnek magas szintű előadásmódja életszerűen ábrázolja a szereplők karakterének rezdüléseit. Elhitetik velünk, hogy ők hús-vér hétköznapi emberek, és teszik a dolgukat, mint mi magunk. Élnek, dolgoznak, remélnek. Gondolkodnak. Terveznek. De rendkívüli helyzetbe kerültek, és megmérették. Elhitették, hogy akár mi is lehetnénk ők...

Tökéletes film az egyik fő bűn, a kevélység, tulajdonképpen az egó, véget nem érő jelenlétéről. Nagyon kevés ember tud lemondani az egójáról. A szenvedélyeiről. És így gyakorlatilag könnyen bűnbe eshet. Nyilván kisebb-nagyobb mértékben és így kisebb-nagyobb horderejű bűnbe esünk.

De nagyobb bűn-e, mondjuk, 100 milliót lopni, mint 10 ezret? Nagyobb bűn-e elvenni egy szűnyog életét, mint egy embertársunkét, hisz mindkettő gyilkosság egy bizonyos szűrőn át. Nem bűn-e naponta négy-szer-ötször enni, édességet tömni magunkba, miközben valakik éheznek? Nagy kérdések ezek. És mi a mérce, ki a mérce ezekben az erkölcsi kérdésekben? Hisz valaki egy cukorkát sem lop el, valakinek pedig egy gyilkosság is belefér az erkölcsi normáiba. És hiába szabadult fel a főszereplő az egyik teher alól a film végén, ugyanúgy csapdába esik, csak egy másik megközelítésben. Mert neki a bűne a harag volt... bibliai olvasatban. Aminek hatására gyilkossá válik. Törvényileg. Erkölcsileg azonban elítélhető-e, amit tett? Amiért tette?

Óriási pszichológiai hatása van a filmnek. Ébresztőt fúj az egónknak, a lelkiismeretünknek. A vetítés után a döbbsent felismerés a legjobb kifejezés, ami leginkább illik a lelkiállapotunkra, hogy mennyire gyarlók, esendők vagyunk, és milyen pengeélen táncolunk az objektív és szubjektív, a bibliai, a társadalmi, az erkölcsi normák tengerében?

A tanulság talán az, hogy a bűnök önnagukban is elműködnek, kisebb-nagyobb mértékben ugyan, s fel is ment minket, mert kinek is árt, ha valaki torkos/falánk vagy rest/lusta. De ugye már más a képlet, ha az irigység vagy a harag kerül terítékre, mert az nemcsak önmagában működik, akár gyilkosságra is sarkallhatja az embert.

Ez a film tökéletesen érzékelteti az örök érvényű törvényt, hogy minden relatív...

De ettől a bűn még bűn marad... és a moziból úgy távozzunk a film végén, hogy hátra-hátra pillantunk, nem követ-e valaki, aki tudja rólunk, milyen bűnbe estünk már életünk során...és esetleg megtorolja azt... és szentül megfogadjuk: ezentúl nem eszünk este hat óra után...ezzel is enyhítve torkosságunkat, és nyugtatva lelkiismeretünket az élet falánk és hiú kihívásával szemben...

A hetedik te magad légy...vagy mégsem...?

Gyálon, az Arany János Művelődési Központban

Az idei első Irodalmi Élményfürdő, Ki kopog? vendége Szöllősi Bernadett költő, író volt.

Többek között arról is mesélt, hogy sokszor csak a vers utolsó két sora van meg – ilyenekkel tele van a fiókja –, és később kerekedik ki a vers. A gyerekeknek és a felnőtteknek készült mesékből Szöllősi Bernadett adott ízelítőt, míg verseiből az est moderátora, Dylan D. Tides szemezgetett és olvasott fel.

A következő vendégünk február 10-én K. László Szilvia, meseíró, mesemondó lesz.

Bővebb információ:

<https://www.facebook.com/events/1652718001926353>
www.gyalikozhaz.hu

DDT

**Könyvbemutató, író-olvasó találkozó
a Szepes Gyula Művelődési Központban**

A Diósdon élő **Törő István író, költő Bánatos, piciny madárka** című könyvét mutatták be november 9-én a Megyei Jogú Város Önkormányzata és a Városi Művelődési Központ szervezésében. A könyvet dr. Csom József irodalmár, előadóművész tárta a közönség elé.

A bemutató előtt Törő István megemlékezett Petőfi Sándor költő és Madách Imre drámaíró születésének 200. évfordulójáról.

Mit is jelent számunkra Petőfi Sándor, a forradalom és szabadságharc nagy költőjének a hazai és a világ-irodalomban is kimagasló munkássága, a nép szerepét a felemelkedésükért vívott szellemi küzdelemben – megidézte verseivel a költőt.

Beszélt arról is, hogy mit mond a ma élőknek Madách nagy műve, Az ember tragédiája.

Bejárva mindkét költő szülőföldjét, elismeréssel szólt arról, hogyan ápolják hagyományaikat a nagy írókhoz fűződő települések.

Felolvasta saját verseit, melyeket az írók iránti tiszteletük emlékére írt.

Röviden beszélt a **Tied a táj** című, közel négy évtizede megjelent érdi irodalmi antológiáról, mely a város és a környező települések akkori tollforgatóit gyűjtötte össze, s a szellemi, kulturális életét is bemutatta.

Elszavalta az antológiában megjelent Este Diósdon című versét.

A **Bánatos, piciny madárka** verseskönyv bemutatása kapcsán **dr. Csom József** beszélt a költő életútjáról, hogyan keveredett erre a tájra fiatalon, ötvenöt évvel ezelőtt.

A könyv az elmúlt négy év verseit tartalmazza. A Covid vírus okozta járvány, az azt követő nehéz évek, napjaink háborúkkal, szorongással teli világát érzékelteti: a pandémia miatti bezártságot, az emberi viszonyok megváltozását. Fejet kíván hajtani az áldozatok, hozzátartozók, barátok, ismerősök előtt a könyv egy teljes ciklusában.

A többi fejezetben mindennapi életünkről ír, sokszor humorosan, derűs kedvvel. Az utolsó ciklusában írt gyermekverseiben szép reményű jelent és jövőt ígérő tréfás versekkel örvendezteti meg olvasóit.

Maradandó élményt jelentett a költő verseinek tolmácsolása, a természet szépségének bemutatása, a kerteszkedő ember szeretete a növények iránt.

Megtudtuk, hogy a költőnek több mint fél évszázada jelennek meg versei napi- és hetilapokban, folyóiratokban. Több verses-, novelláskönyvet írt, s a gyerekekről sem feledkezett meg versekkel, mesékkel.

Mezőgazdász szakmáját is kamatoztatva A gazda kezével – a gazda szemével zöldség- és gyümölcs-termesztési kézikönyvet is írt, valamint szociográfiai művet a falusi életforma átalakulásáról.

Munkásságát több szakmai elismeréssel, köztük Művész Életpálya Elismeréssel, valamint a Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt állami kitüntetéssel is jutalmazták.

A rendezvény végén a költő bensőséges beszélgetés közepette dedikálta műveit.

Törő István

Ismét büszkék lehettünk!

2023. október 15-ig volt látogatható az AMKA (A Magyar Kézművességért Alapítvány) nyári kiállítása a Vajdahunyad várában (Bp.)

Az esemény megnyitóján számos prominens személyiség vett részt, akik elismeréseikkel, jelenlétükkel emelték az alkotók munkájának rangját.

A kiállítást Németh László, az IPOSZ (Ipartestületek Országos Szövetsége) elnöke nyitotta meg.

Eljött Németh Nyiba Sándor, a Krúdy Irodalmi Társaság elnöke, a Magyar Kultúra Lovagja, valamint Tóth Erika Katalin, BKIK Kézműipari Tagozatának al-elnöke. Köszöntő beszédükkel hozzájárultak a kiállítók ünnepi hangulatához.

A tárlatra 150 pályázati jelentkezés érkezett, összesen 243 alkotással.

Ebből 140 kiemelkedő személyt és 210 művet mutattak be – gazdag és változatos kép a magyar kézművességről.

A zsűri néprajzkutatókból és iparművészekből állt, köztük Csákányi Zoltán – a Hagyományok Háza képviselőjében.

Festők, keramikusok, gyöngyfüzők, viseletkészítők, fafaragók, népi iparművészek, bőr- és faművesek találhatók a tehetségek között. Miért fontos nekünk ez a hír?

Mert köztük van PÁL ILDIKÓ selyemfestő neve!

Az idegenvezetők világnapján

Műhelymunka a Galériában

Hurrá, ILKA GÁBOR feloldotta a 30 évre titkosított szakmai ismereteket!

Most már bárki hozzáférhet, elsajátíthatja a miniszobrok technikáját – bemutatja lépésről lépésre, hogyan kell, illetve ő hogyan állítja elő a műalkotásokat. Nagy pillanat ez, a beavatás pillanata....

Körülöttünk az ezerszer megcsodált apró drámák, pillanatképek, érzelmekkel-gondolatokkal teli remekművek...

Először az ujjak közé fogott csöppnyi anyag, egy emberfigura... melegíteni a viaszt... százszor/ezerszer végigsimogatni a formát... Csak mellesleg: figyelni az anatómiai arányokra, a pontosságra (még szerencse, hogy arca nincsen, még csak az kéne, hogy mind más legyen, megkülönböztethetőként – így ráfoghatjuk, hogy általánosítunk. Kac-kac.). Mikor már eleget simogattuk, hajlítgattuk (lépjen-e vagy szálljon), jöhet az öntőforma – maltersűrűségű anyagot öntünk rá, majd égetünk.

Mikor kivesszük a magas hőfokból a negatívot, Michelangelónak képzelhetjük magunkat – a fölösleget lekopácsoljuk a lényegről.

És már meg is van.

Ja, fényesítünk valamivel. Lehet, hogy Gábor isteni leheletével, nem emlékszem pontosan. Már csak egy márványdarabra kell ráragasztani (kertünk minden szegletében található), hiszen az alap is hozzájárul a gondolat kifejezéséhez. Bagatell.

Összefoglalva:

Mi is kell hozzá?

Alapgondolat / üzenet / mondanivaló (a fejben) technikai alapanyagok (megvehetők a szakboltokban) végtelen türelem, kitartás, precizitás, hozzá még aprólékosság, figyelem, fegyelem, koncentráció, művészi érzék (a testben-lélekben található, vagy van, vagy nincs. Így jártunk)

Jaj, Istenem! A tehetséget ki ne felejtsem!

Drága Mester!

Tömegek tolonganak. Nézni, de nem csinálni. Nyugodtan alhatsz tőlük, egyetlenegy sincs, aki le akarna téged taszítani a trónról.

Inkább koronát teszünk a fejedre.

Örkény István: Tóték

az Érdi Vörösmarty Mihály Gimnázium előadásában

Rendezte: Benczéné Dizseri Márta

Szereposztás:

Örnagy: Havasi Tamás

Tót: Perger Titán

Mariska: Kállay Gyopár

Ágika: Honvári Ágnes

Postás: Bottyán-Laborcz Nándor

Régi igazság, hogy ha a néző ismeri az alapművet, sokkal jobban tud a részletekre figyelni. Hogy például milyen remek érzékkel vannak kiválogatva a szerepekre a legmegfelelőbb karakterek.

Rendezői erény. Az is, ha mindenütt a kidolgozottság, a tudatosság jelenik meg, erősítve az üzenetet.

A halálhírt tartalmazó sürgöny összetépett darabjai ottmaradtak a földön: mementónak – hiábavaló az önfeláldozás, a szolgálalkúság, Gyula már halott.

A főszereplő (már most) vérbeli színész: az örültséget, a váratlan kitöréseket, a hirtelen mozdulatokat, a parttalan lelkesedést úgy átadja, hogy futkározik a néző karján a hideg. Égett, lángolt, lobogott a szeme – az első sorban tökéletes rálátás nyílt. A virág is reszket a kezében, a dobozokat szerelmesen, átszellemlőn nézegeti – fogva tarja a szemünket.

A vágógép csattogtatása, a felfokozott hangsúlyok, a gesztikuláció, a mimika – mind hiteles, borzongató. Félelmetes.

Nem elfelejteni: 18 éves fiatalokról van szó.

Vajon nehéz lehet-e játszani így egy 50 éves testes asszonyságot, aki fáradtan, sóhajtva leroskad a padra, kezét az ölébe ejti... Még arra is ügyel, nehogy összeérjen a két combja, távol tartja egymástól őket. Nehézkesen, kapaszkodva áll fel... (a privát életben pedig hibátlan az alakja, még harmatos virágszál)... Bölcselemény, a gondoskodás mintaképe, a ruhája, a haja, a cipője tökéletes, igazgatja a bútorokat, a terítőt, a családot... Látszik, hogy belülről jön, de a rendezői, mindenre figyelő szakértelem is észrevehető. Anyai aggodás, könnyek, tipródás, drámai fantáziálás, hogy drága kisfia szenved a hidegtől. Mintha a csatatéren csak fájni lehetne.

Tót – valójában angyali arcú és szelídségű fiatal-ember, mikor leveszi a tűzoltósisakot, és néz a világba azzal a csodálatos tiszta tekintettel – akkor látszik. Milyen megindító az első tiltakozása, lázadása, pedig akkor még csak a sisakot kellett a szemébe húzni.

A budin elénekelt katonanóta a darab egyik fénypontja: felszabadult boldogság az arcokon. Az alkohol hatására végre valódi érzéseket kifejező emberré alakult az őrnagy.

Tót pedig visszaváltozhatott normális szabaddá. Egy „picike” momentum: törődik is az örült elme azzal, hogy nyitva maradt a budiajtó, de Tót tűzoltói precizitással visszafordul, és beriglizi. Zseniális.

Mintha érett, profi színészek lennének: számtalan üdítő pillanat vehető észre – Mariska bebandzsított a fáradságtól, arccal az asztalra zuhant, máskor a szoknyájával takarja el az üres széket, Tót leesik a lócáról alvás közben, annyira kimerült.

Egy pillanat alatt aktualizálják a helyzetet: Lajosom, vigyázhatnál jobban – mikor véletlenül feldönti a mikrofonállványt, vagy Tótnak leesik a bajusza – megborotvakoztam közben...

Bizony, tanítani kéne a döbbent arcokat, kikerekedő szemeket, mikor a végén megjelent az őrnagy – a felszabadultság boldogsága után a leforrázottság.

A postás – a maga igazságosztó világában tökéleteset alkot. A tekintete, az ellentmondást nem tűrő mozdulatai, félszeg várakozása a borosbőgrére ... Csak a nagyok tudják így elhitetni magukról, hogy bolondok. Aki igaziból félhülye („vagy tán egészen az”), az nem tudja magáról.

Megszemélyesítette a buszmegállót !!!! Ekkora ötletet!

Rajzfilm-vigyor, mozdulatlan mimika, miközben a közönség dől a nevetéstől, neki meg se rándul az arcizma...Leveleket osztogat a darab kezdetén. Csak itthon néztem meg: mindegyiken más és más Örkeny-egyperces van. Szenzációs.

Ágika – a maga kedves, szeretetre méltó egyéniségével szintén kimagasló – babrálja a copfját, lesüti a szemét, szemrebbenés nélkül, folyékonyan hazudik, ugribugrizik, illegeti magát – imádnivaló. Telitalálat az a megoldás, ahogyan felajánlkozik a hadnagynak: minden leendő nőiesség benne van, bájos, ízléses a visszafogottsága. Csak nevetni lehet az őrnagy reakcióján.

Aztán fokozatosan ritkul a közönség nevetgélése, ránk telepedett az autokrata-despota-elnyomó-megalázó önkényúr, aki (bár folyton mentegetődzik) mindent elér, amit akar, zsarnoki manipulálással megtöri az ellenállást.

Mindenki manipulál mindenkit, de a nők önszántukból játsszák túl a meggyőzést, és az őrnagynak kiszolgáltatják szegény Tótot, nem állnak mellé... (Szép kis véleménye van rólunk Örkenynek, hogy milyen könnyen válunk valami cél érdekében árulókká...)

Ha rajtam múlna, minden szereplő Oscar-díjas lenne: ahogyan az egész darab színre vitele is.

A rendező minden alkotása remekmű, maradandó élményt nyújt. Garancia a neve is, egy csodálatos család sarja, aki méltó az elődökhöz.

Biztosan kitűnő magyartanár a hétköznapi életben, valójában a legnevesebb színházban is kaszálna az elismeréseket fő-főrendezőként.

A szereplők végzős gimnazisták. Őszintén irigylem őket ezért a gazdag, tartalmas diákéletért, az életre szóló útravalóért, amit a tarisznójukba kapnak.

Ez csak egy szelete az Érdi Vörösmarty Mihály Gimnáziumban folyó magas színvonalú pedagógiai munkának. A Diákgála ezerféle műfaja ismételt megerősítette a nézőket abban, milyen tehetséges fiataljaink vannak. Akkor is büszkék leszünk rájuk, mikor a későbbiekben hallunk róluk.

DLné

Tarnócziné Barabás Irén

Ocsovai Ferenc

Költő, író, újságíró, zeneszerző. 1995-ben született Esztergomban, jelenleg Tokodon él. A tatai Eötvös József Gimnázium elvégzése után alapszakos tanulmányait az ELTE Társadalomtudományi karán végezte (nemzetközi tanulmányok), mesterszakot pedig a Boroszlói Egyetemen Lengyelországban (újságírás és

kommunikáció, Filológia Kar).

Cserediákként megfordult a velencei Ca' Foscari Egyetemen és a valenciai Cardenal Herrera Egyetemen is az Erasmus program segítségével. A két egyetem elvégzése között Ostravában (Csehország) a szalézi rendnél önkénteskedett egy évig, ahol gyerekekkel foglalkozott.

Első verseskötete 2016-ban jelent meg *Két világ határán*, a második 2018-ban *Oroszlán a ködben* címmel (mindkettő még Rucska Ferenc néven). 2019-ben látott napvilágot először könyve Ocsovai Ferenc néven *Huszonkét év zárandoklat* címmel, ezt követte 2021-ben *Szalamandravér* című negyedik versgyűjteménye. Ötödik, minden eddiginél terjedelmesebb verseskötete idén év elején jelent meg *Varsótól Madridig* címmel. Valamennyi könyve az Underground Kiadó gondozásában érhető el.

Számos internetes magazinban és nyomtatott folyóiratban is publikált már a szerző, amelyek közül a Szövet, a Családi Kör, a Holdkatlan, az Ezredvég, a Litera-Túra Magazin, az Art'húr Irodalmi Kávéház, a Holnap Magazin, az IRKA, illetve a Nagy Lajos Társaság Vírusölő című rovata is közölt már tőle verseket. A túrázás és a költészet iránti elköteleződése miatt a Komárom-Esztergom megyei kötődésű Berda József Körnek is aktív tagja. 2023-ban csatlakozott a Magyar Könyv is a Magyar Termék (MKMT) Mozgalomhoz.

Több online felületen is publikált újságcikkeket különböző kulturális témákban, amelyek közül a lemezbemutatók, koncertbeszámolók, filmkritikák és

könyvrecenziók a leggyakoribbak. Saját, *The Road Ahead* névre hallgató utazóblogját angol nyelven írja. Az angol mellett spanyolul, olaszul és németül is folyékonyan beszél, de társalgási szinten lengyelül is tud. Polgári életében szállodai recepciósként dolgozik, ahol nap mint nap tudja kamatoztatni sokoldalú nyelvismeretét.

Az idegen szavak, nevek, tájak és mitikus alakok viszatérő elemei költészetének, csak úgy, mint az emlékek, a szerelmi vágyódás és csalódás, az otthon és a haza, a magány, a változás, az elmúlás, az elhivatottság, az emberi sors legfőbb kérdései és az emberi lét legalapvetőbb félelmei. Bár általában a költő lélektani és esztétikai, nem pedig közéleti szerepét hangoztatja, vallja, hogy sokszor szükség van rá, hogy a művész hallassa a hangját, ezért egyre gyakrabban ad teret verseiben a társadalombírálatnak is.

Több külföldi tanulmányúton és csereprogramban vett részt, így Olaszországban, Csehországban, Lengyelországban, Szlovéniában és Spanyolországban is huzamosabb ideig élt, mielőtt visszatért volna hazánkba. A versírás mellett két szépprózát tartalmazó kötet, egy útinapló és egy mitológia témájú könyv megjelentetését tűzte ki legközelebbi célul maga elé, de a sci-fi és a fantasy műfajával is rendszeresen kísérletezik. Ezen ötletek nagyrésztéhez a szerző jelenleg is kiadót keres.

Az irodalom mellett gitárosként aktívan foglalkozik zeneszerzéssel is: *Fran de Ochova* (az „Ocsovai Feri” spanyolra fordítva) nevű budapesti zenekara a szerző YouTube-csatornáján is elérhető saját dalait játssza. Műfaj szempontjából a *road rock* megnevezést használja ezekre az angol nyelvű szerzeményekre, mivel állítása szerint ezek olyan egyszerű, könnyed, párákkordos dalok, amelyeket az ember szívesen hallgat a rádióból, például egy kalandos kocsitúrán.

Onódiné Szekeres Antónia

Egyedi ajándéktárgyak létrehozásával foglalkozom. Tároló dobozokat, kosarakat, vázákat, otthoni dekorációs tárgyakat készítek, valamint szívesen díszítek különféle formájú üvegeket is.

A postai és pénzügyi területet hátrahagyva a nyugdíjazásom után kezdtem el gondolkodni azon, hogy mivel töltsöm ki a hirtelen jött szabadidőmet. Ki ezt, ki azt javasolta, de egyik tevékenység sem fogott meg. Egy véletlen folytán az internetet böngészve rátaláltam az otthon elkészíthető kreatív dolgok oldalára. Úgy éreztem, ez az, ami érdekelne. A kezdeti botladozásokat, nehézségeket túllépve megtaláltam azokat a stílusokat, amelyeket használok a tárgyaим készítésénél.

Munkám során főleg jutakötelet, sodrott, fonott zsinórt használok, de készítek tárgyakat levegőn száradó gyurma és repesztő lakkok segítségével, valamint alkalmazom a szalvétatechnikát is. Szívesen kalandozom a retró világában, és készítek tárgyakat vintage stílusban, valamint próbálkozom a mixed médiával is. Ez az eljárás valójában nem más, mint különböző technikák és alapanyagok ötvözése egy alkotásban. Többnyire rizspapírt, szalvétát, lézervágott faanyagokat, otthon fellelhető díszítő elemeket és különböző festékeket használok.

Tevékenységem másik iránya a feleslegessé vált anyagok újrahasznosítása. A technikák és anyagok kombinálásával új értelmet és felhasználást kapnak a régi, esetleg már hulladéknak szánt tárgyak és anyagok.

Céлом még a juta filigrán kézműves technika alapjait elsajátítani, ahol jutazsineg ragasztásával és egy kis fantáziával jönnek létre az egyedi és különleges tárgyak.

Az alkotásaim családi segítséggel otthon kialakított műhelyben készülnek, a kész termékeket legtöbbször Érden, az évente négy alkalommal megrendezésre kerülő „Magyarok vására” rendezvényen értékesítem.

Hírek

Az Ercsi Művelődési Ház és Könyvtár adta hírül: az intézményben 10. alkalommal megnyitott festmény-kiállításának emlékéül Tarnócné Barabás Irén emléklapot vehetett át még tavaly decemberben.

Helyesbítés: A decemberi számban tévesen jelent meg Büki Attila kötetcíme. Helyesen: Mályvaszínű napok.

A Meskete értékelésén Gani Zsuzsa elismerő oklevelet kapott decemberben.

A 2023-as Cédrus-pályázaton (kortárs irodalmi alkotók számára írják ki) tizenöten kiemelt minősítést kaptak. Köztük: Szabó Aida és Tornai Xénia (vers kategória)

A magyar kultúra napján a PKH-ban Kissné Matkó Gabriella 150 embernek mondott mesét, aztán énekeltek, táncoltak.

A januári Eszterlánc c. műsorban („Piros pezsgő, rózsaszín álmok”) Szigeti Eszter a közönségtől Arany Mikrofon Díjat kapott.

A gyáli Arany János Művelődési Központ Irodalmi Élményfürdő – Ki kopog? c. sorozatában (Dylan D. Tides szervezése) Szöllősi Bernadett volt a meghívott bemutatkozó vendég.

A magyar kultúra napja kapcsán a Csuka Zoltán Városi Könyvtár levetítette a Madách Színház által készített irodalmi témájú filmet: Karinthy Frigyes nagy szerelmei – A két egyetlen címűt. A három színész (Fekete Ernő, Fekete Réka és Jordán Adél) csodálatos alakítása felejthetetlen élményt jelentett. Rendező: Szirtes Tamás.

Cettler Gertrúd versei januárban a Holnap Magazinban is olvashatók.

Február 15-én 17 órakor (Vigadó) A Szárnyaló Sólymok és az IRKA közös haikunapja

17-én 17 órakor: A Téli Tárlat megnyitója az Érdi Galériában. Számos KÉK-festő kapott meghívást.

18-án: a magyar széppróza napja – Jókai Mór

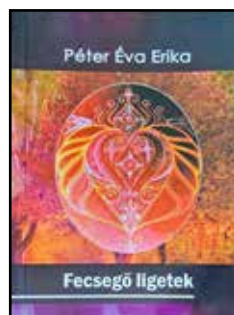
születésnapjára Hangyássy János kvízmesterünk kiváló kutatási anyaggal lepett meg bennünket.

20-án, márc. 5-én és 12-én 9,30-kor (Szepes). IRKA-műhelymunka: változatos, gazdag témák, üdítő beszélgetések.

21-én és márc. 6-án 14 órakor Családfa-kutatás - 2. és 3. alkalom

25-én az idegenvezetők világnapján gazdag program várta az érdeklődőket (a Szepes MK, az Érdi Galéria és a Földrajzi Múzeum épületében és külső helyszíneken), köztük a régvárt Petőfi-busz – a PIM különleges, országjáró kiállítása: gyerekbarát, minden megfogható, kinyitható, belekukkantható, át- és berendezhető, beilleszthető, kihúzogatható... Csupakép, csupaszemléltető, szerethető. Ami nem fért volna el, két számítógépen megtekinthető (Petőfi relikviái), lehet kattintgatni, találgatni, a kvíz segítségével kipróbálni a tudást, belefeledkezni. Szórakoztató.

22-én és márc. 28-án 11 órakor (PKH): Haiku- találkozó: kivetítés, társadalmi háttérismeret az irodalmi műfajokhoz, szerzőkhöz, kötetekhez kapcsolódva.

Péter Éva Erika

Fecsegő ligetek

„...az Olvasó ritka és valódi költészettel találkozhat, mely nem eredeztethető pusztán szerzett tudásból, vagy egy mesterség tökélyre fejlesztett műveléséből, hanem magában hordozza azt a megfejthetetlen esszenciát is, mely utazásra hív minket az emberi létezés múlt és jövő dimenzióiba, és melyben a kalauz-szerepkört csakis egy nagybetűs KÖLTŐ tudhatja magáénak!” (Szinay Balázs: Részlet az Előszóból)

Móczár Csaba

Disznóvágás

A szerző 4. kötete. Érzékeny lélekrezdülés szülőkről, családról, gyerekről, haragos-vádló szavak társadalomról, jellemről, a világról: igazságot, megbecsülést követelve – jogosan.

Ocsovai Ferenc

Varsótól Madridig

...Egy költő esetében minden újabb kötet egyúttal újra is értékeli a művész helyét és szerepét a világban: Ocsovainak valóban segítségére vannak ebben a különféle kultúrák és mítoszok, amelyekkel külföldi útjai során találkozott, és amelyek hasznos költői eszköznek bizonyultak lélektani, lírai vándorlásainak a kifejezéséhez is. A visszatérés, az elvagyódás, a nosztalgia, az archaizálás és már-már az eszképzizmus is nagyon intenzíven megjelenik a kezdetektől fogva a költeményekben. Mintha versein keresztül építené a költő a maga Nakonxipánját: egy varázslatos, idilli meseországot... (Részlet az Előszóból)

FELHÍVÁS

Az **Érdi IRKA** irodalmi pályázatot hirdet vers- és szépprózáírók számára

(RÁ)ÉBREDÉS címmel.

Elvárás / biztatás: a líra és epika műnemébe tartozó költői eszközrendszer gazdagsága, a jellemábrázolás sokfélesége, a párbeszéd hitelessége, a változatos szókincs, a leírások egyedisége – mind a megjelenítés eszköze legyen, kerülve az egysíkú cselekménysort.

A téma utalhat az események konklúziójára, az összefüggések megtalálására, a lényeges elemek összekapcsolására – amelyek az öntudatra ébredést, esetleg a felnőtté válást, a tapasztalatszerzést szolgálják. Ugyanakkor a természet, a kikelet tavaszi magára találása is kedvelt lehet.

Feltételek: névvel, (e-mail) címmel, telefonszámmal ellátott, nyomtatásban meg NEM jelent két darab vers/ vagy egy széppróza műfaji megkötés nélkül, maximum három oldalnyi terjedelem (A4), Times New Roman stílus, 12-es betűméret, 2,5 cm-es margószél, 1,5-es sortávolság.

A pályaműveket szakértő bizottság értékeli.

Nevezési díj: nincs

Határidő: 2024. szeptember 30.

Eredményhirdetés: 2024. november 21-én 17 órakor az Érdi Galériában (Érd, Alsó utca 2.)
A legjobbnak ítélt írásokból válogatás jelenik meg.

Beküldési cím: dlnemarta@gmail.com vagy postai úton a kiadóba (2030 Érd, Szepes Gyula Művelődési Központ, Alsó u.9.)

Tartalom

Vers	1
Vendégoldal	3
Próza	15
Diákoldal	21
Kihívás	23
Móczár Csaba rovata	25
KÉP-VERS	27
Jankovits Márta rovata	27
Ábel András nyomában	30
Tanulmány	36
Mozi-ZOOM	41
Beszámoló	42
Bemutakozás Ocsovai Ferenc	47
Pálné Szekeres Antónia	48
Hírek	48
Könyvajánló	49

Tisztelt Olvasóink, kedves Irodalombarátok!
Az SZJA 1%-ának felajánlásával támogathatják a
POLY-ART Alapítvány munkáját.
Ez a művészeti közösség azzal a céllal jött létre, hogy
városunkban és annak vonzáskörében élő
alkotók számára bemutatkozási és
fejlődési lehetőséget biztosítson.

E törekvést támogathatják adójuk 1%-ának
felajánlásával.

A POLY-ART Alapítvány adószáma:
18667369-1-13

Honlap: www.poly-art.hu

Facebook:

Az Érdi IRKA irodalmi-kulturális folyóirat kedvelői
Szárnyaló Sólímok Haikucsoport

Érdi IRKA irodalmi-kulturális folyóirat • Megjelenik negyedévente a Poly-Art Alapítvány támogatásával •
Felelős szerkesztő: Daróci Lajosné, tördelőszerkesztő: Daróci Attila • A szerkesztőség levélcíme: Szepes
Gyula Művelődési Központ 2030 Érd, Alsó u. 9. • E-mail: dlnemarta@gmail.com • IRKA-logó: Mezőfi
Virág • Nyomdai munkák: Progresso Print Kft. • Kiadja a Szepes Gyula Művelődési Központ • ISSN:2062-8048